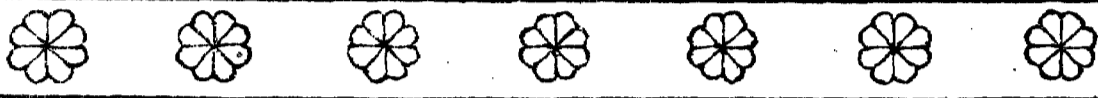

Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ - ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

* Ένας λαός υφώνεται ήμα
δείξη πώς δε φοβάται την
αλήθεια. — ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα έχει τους φων
οικούς της κανόνες.
ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΣΤ' * ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 8 ΤΟΥ ΘΕΡΙΣΤΗ 1908 * ΓΡΑΦΕΙΟΝ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΗ ΗΡΙΘΜ. 2 * ΗΡΙΘΜΟΣ 299

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ. Ιστορικά γεγονόματα (συνέχεια).
ΜΑΞΙΜ ΓΚΟΡΚΗΣ. Κυνισμός και κυνικοί. (Μετάφραση Π. Βασιλικού) (τέλος).
ΣΠΗΛΙΟΣ ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ. Μάννα μου!
ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΔΟΜΟΙΡΗΣ. Λίγα λόγια.
ΔΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ. Σάν αύριο....
Μ - Μ - * Ο τρίτος σκόπελος.
ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ. 'Απάντηση σ' φίλο.
ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Σ. Σκίπης, Γ. Περγιαλίτης, Μελικίτης.
ΠΑΡΑΡΑΦΑΚΙΑ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΜΟΕΔΙ ΚΑ

ΤΟ ΑΤΙ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

Κάνι έχαι από την δην του κι από τη λάμψη νάτι
Τό δ'όφριατό του άπόρρητο μαρμαρωμένο του άνι,
Πού πέρ' άπ' την κυματιστή τη χάρη του κορμιού του
Στό δρόμο ήπηρε της Τιμής φώς έβρο από τό νού του,
Και τίς ματιές σπιθόβολες, πού ήλλες φωτιές άνάβουν,
Φωτιές 'Αγάπης πού δμορφης πού οι χρόνοι δέν τίς θάβουν,
Παρά του φέγγουν νάνεβει σ' άχρίνας μονοπάτια
Πρός κάποια ούρανοκάτερα της λεβεντιάς παλάτια....
Σέπτεος 1908. ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ

ΣΑΝ ΑΥΡΙΟ....

(ΑΠΟ ΤΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙ ΜΟΥ)

Πόλη 28 του Μαγιού 908

...Πρωί πρωί ήρθε ο Θανάσης, χλιμιντρώντας
σάν άνι, και μ' άρπαξε από τό ξενοδοχείο μου. 'Α-
νάθεμά σε, Θανάση. Κλά κάθόμουνα στό παραθυ-
ράκι μου και καρτερούσα νά ξεπροβάλλουν ο Κερά-
τιος και ο Σταμπούλ μέσα από την αύγινή καταχνιά.
— Πάμε !... Τρέχα !... Θά χάσουμε τό τραίνο !...
— Μωρέ, καρέ !... νά πιώ έναν καφέ πρώτα !..
— Τιποτα ! Σέ μισή ώρα τό τραίνο φεύγει για
τό Γεντί Κουλέ !... Μόλις τό προφταίνουμε !. Τρέχα..
Κι άρχίησα νά τρέχω — τί νά κάνω ; μ' έπι-
γε ο θεομπαλχτής άν του άντιστεκόμουνα — μέσ στό
στενοσόκακα του Πέρα.
Μπήκαμε τρέχοντας, κι έλο τρέχοντας, στό
Γιουζέ καλντερίμ.
— Στάσου ! μου φωνάζει.
Ξανάσανα. Ούφ !
— Βλέπεις δεξιά τό τζαμί αυτό ; Βλέπεις και
τό μιναρέ αυτό ; Αί, τί έχει πάνω στό μιναρέ ;
— Τί νάχει ; Τό μισοφέγγαρο και τό άστρο..
— Τρομάρα σου ! Κοίταξε καλύτερα.... Αί, εί-
δες τώρα ;...
— Ναι· τό μισοφέγγαρο...
— Σού ! Μπρέ, στραβός είσαι ; Κρίμας ! Μι-
σοφέγγαρο είναι αυτό ; Άστρο είναι αυτό ; Μπρέ,
λύρα είναι... και σταυρός είναι...
Καλοκοίταξα. Ναι, λύρα είτανε στην κορφή
του μιναρέ και σταυρός είτανε... ένα σταυρουδάκι
τοσοδά πού ά δέν τό καλοκοίταζες τόπαιρνες γι' ά-
στρο.
— Έλα, δρόμο...
Και Ξαναρχίσαμε νά κατρακυλάμε στό Γιουζέ —
Καλντερίμ. Και νά κατρακυλάει και ή γλώσσα του
Θανάση πονετικά και τραγουδιστά σ' ατί μου.

— Οι Σταυριάτες τό χτίσανε αυτό τό τζαμί...
Ναι, οι Σταυριάτες... Χριστιανοί και πού καμώνονται
τόν Τούρκο, πού προσκυνούνε στό τζαμί, πού τουρ-
κοφέρουνε, μ' άπό στό κατάρβαχ της ψυχής τους
βένουνε χριστιανοί... Και δέν είναι ένας και δύο...
Είναι φαμελιές άλλαιμας... και βαστάνε από τά
παλιά τά χρόνια... Από τό... πού μάς την πήρα-
νε... Κ' έχουνε μαχαλά δικό τους... Νά, τό μαχα-
λά... Μά νάν τό ξεχάσεις τό μέρος... Δέν άξίζει
νάν τους προδώσουμε... Έχω πάει εγώ στό σπίτι
τους... κ' έχω κατέβει στό υπόγειά τους... Κ' έχω
δει σταυρούς και κοίσηματα κρυμένα μέσα στό υπό-
γεια... Μιά χρονιά, άνήμερα του 'Αη Νικόλα, μ'
άντάμωσε ένας από δαύτους... ε Πάμε νά σι κεράσω,
μου λέει. — Γιατί, έφίντημ, νά με κεράσεις ; — Νικόλα
μέ λένε. 'Εσίνα, έφίντημ, σι λένε 'Αχμίτη ! — 'Οχι,
μωρέ, Νικόλα μέ λένε... » Και μούπε τό μυστικό...
Και με πήρε και σπίτι του... Και ήρθε και τό χα-
ρέμι του και με καλωσόρισε, δίχως φερτζέδες,
ξεσκέπαστες, και φάγαμε και ήπιαμε μαζί άντρες
και γυναίκες, σά Χριστιανοί... Ξέρεις, ο μαχαλάς
αυτός πού κάθονται οι Σταυριάτες δι δίνει γυναί-
κα, δέ συμπεθερολογάει μ' άλλους Τούρκο μαχα-
λά... 'Ολοι θερρουνε πώς αυτό γίνεται από παλαι-
κό συνήθειο, μ' εγώ ξέρω πώς αυτό γίνεται γιατί ο
μαχαλάς κατοικείται άντάμ παπαντάμ από Χρι-
στιανούς ψευτοτουρκεμένους...
*

Φτάσαμε στό μεγάλο γιοφύρι του Γαλατά. Πη-
δήξαμε σ' ένα βάρκα και σι λίγο, με λίγες δυνατές
κουπιές, νά μας ! στή Σταμπούλ, στό παλιό Βυ-
ζάντιο.
— Δυό εισιτήρια για τό Γεντί — Κουλέ ! φώνα-
ξε ο Θανάσης κι ο σιδερόδρομος σι λίγο μες περ-
νούσε από τό Σαράϊ — Μπουρνού. Στό βαγόνι είμα-
στε οι δυό μας κ' έτσι μπορούσαμε νά μιλούμε λεύ-
τερα — (δηλ. ο Θανάσης νά μιλάει, γιατί εγώ μ' ο-
ναχά τον άκουγα).

— Τούρκα 'Αγιά Σοφιά ! φώναξε ο Θανάσης,
δείχνοντάς μου τους μινκαέδες της, και τό Τούρκα
τό πρόφερε έτσι, Τούρρρρρκα, με τίτιο σύριμο του
ρ, πού σά φτυσιά μου φάνηκε.
Πούναί τά τόσα κάλλη σου ;
Πούναί ή λεβεντιά σου ;
Σέ είδαν τά παιδιά σου
Τούρκα, 'Αγιά Σοφιά...
Τους είπε και του; Ξανάπε τους στίχους αυτούς,
δίκα είκοσι φορές. Και είναι στίχοι δικό του. Για-
τί κάνει και στίχους ο Θανάσης — μ' άπό τί δέν
κάνει ; — στίχους γιομάτους από λεβεντιά και φω-
τιά, στίχους βελτιμένους από ψυχή πληηκαρία,
από άμόλευτη Ρωμαίικη ψυχή.
— Νά, τό Τζίν — κίσκα !... Πλάι στό παλά-
τια του Παλαιολόγου... Τό βλέπεις ; Κεί μέσα ά-
ναβρέφουν τις άμορφες Κερκασοπούλες και κάθε χρό-
νο είναι υποχρεωμένες νά... νά... νά...
τάνας και νά πλαγιάσει μαζί της... Χμ !...
στό παλάτια του Παλαιολόγου... Στο παλάτια
μας !...
Κι αυτό τό μας κουδούνιζε ελόνα σ' ατία
μου... Τά παλάτια μας, οι μπξέδες μας, τά κά-
στρα μας, οι χορβανάδες μας, οι δρόμοι μας...
Γιατί στην ψυχή του Θανάση ζει κι άντρείβει ο-
λόνα ή πίστη πώς δλ' αυτά δικά μας θάναί μια
μέρα...
— Σάν αύριο... Μά φασκέλωσ' τα !...
Καλή σου ώρα, Θανάση μου... Την ψυχή της
Ρωμισούνης πού ξεδιπλωσε με τις κουδίντες σου,
και την είδα μεγάλη και την είδα άθάνατη αυτή
την ψυχή.
— Στο Θρακοχώρια μέσα... Ξέρεις ;... στο
Θρακοχώρια μέσα, πρώτα, στο παλαικό τά χρόνια,
μόλις τό παιδί ένωθε τον έαυτό του, ρωτούσε τη
μάννα του :
— « Μαννούλα, δέν έχουμε βασιλιά έμείς ;
— « Όχι.
— « Τί γίνηκε, μαννούλα, ο βασιλιάς μας ;
— « Μ' ες τονι σκότωσαν οι άνομοι !...
— « Άχ !
— Και τό άχ ! ο αυτό είτανε τό πρώτο ίθνη-
κό ζύπνημα στην ψυχή του Ρωμιόπουλου...
— Τώρα δι ρωτάει πιά τό παιδί τη μάννα
του, Θανάση, για τό βασιλιά μας ;
— 'Οχι ! Τώρα πείσανε οι δασκάλοι και κεί
μέσα, και οι δασκάλοι του μιλάνε για τον Κόδρο
και για τό Μέγ' 'Αλέξαντρο... Για τον Παλαιολόγο
δέν του μιλάνε... Κ' έτσι πιά ή μάννα δι μιλάει
στό παιδί της για τό σκοτωμένο Βασιλιά και στην

παιδιάτικη ψυχή δὲ σπέννεται τὸ μῖσος γιὰ τοὺς φονιάδες του...

Ἄχ, οἱ δασκαλοὶ ἔπρεπε νὰ ταξιδεύουν ὀλοένα στὴν Πόλην, ὀλοένα !... Κ' ἔπρεπε στὰ ταξίδια τοὺς νάχουν ὀδηγὸν, ἔχι τὰ μουχλιασμένα κιτάπια τους, μὰ τὸ λεβέντη τὸ Θανάση... Ναι, τὸ Θανάση νάχουν ὀδηγὸν τους γιὰ ν' ἀγαπήσουν κι αὐτοὶ τὴ Ρωμιούσην, γιὰ νὰ πάθουν πιά νὰν τὴν πολεμοῦνε μὲ τὴν λύσσα Βουργάρικην...

*

— Ρίμπα-τσιρμπα ! μούπε ὁ Θανάσης, δείχνοντάς μου τὴ θάλασσα. Ρίμπα-τσιρμπα !...

— Τί λές, μωρὲ Θανάση ;...

— Ρίμπα-τσιρμπα !... ἔξακολούθησε γελώντας. Ρίμπα-τσιρμπα ! Οἱ Βουργάροι... Τὰ γουρούνια... Ρίμπα-τσιρμπα. ..Ξέρεις, στὰ τετρακόσια... Ἦρθαν νὰ πάρουν τὴν Πόλην... Ἦ μούρη τους !... Ἀπὸ τότε τὴν ὀρεγόντουσαν... Καὶ φτάσανε ἴσαμε δῶ... Κι ἄμα ἀντιχρόσανε τὴ θάλασσα, που δὲν τὴν ξέρανε, τὴν πήσανε γιὰ ψαρόσουπα... «Ρίμπα-τσιρμπα !... Δὴλ. Ψαρόσουπα !» ἀρχινήσανε νὰ φωνάζουν. Καὶ πέρασαν μὲ τὰ μούτρα νὰ φάνε... Καὶ οἱ δικοὶ μας τοὺς ἀρχινήσανε μὲ τὰ ξύλα καὶ τοὺς σκοτώνανε σὰ σκυλιὰ... Ρίμπα-τσιρμπα !... Τὰ γουρούνια !... Ψαρόσουπα... Νά, ψαρόσουπα !...

Γέλασα. Ἄν εἴτανε σωστὸ ἢ ὄχι, δὲ μ' ἐνίαζε. Τὸ πιστέψα. Πιστέψα ἔτσι μούλεγε ὁ Θανάσης, γιὰ τὸ πιστέψα κι ὁ Θανάσης... Ἦ παράδοση στὴν ψυχή τοῦ Θανάση, στὴ λαϊκὴ ψυχή, ἔχει ριζώσει σὰν ἱστορικὸ γεγονός - κ' εἶναι ξελογιαστρὰ τῆς ψυχῆς καὶ φέρνει σὲ τρανταφυλλένια μεθῆσια ἢ ἱστορία ποὺ χιτίζεται πάνου στὴ λαϊκὴ παράδοση.

— Σὰν αὔριο !... σιγέειπε ὁ Θανάσης, καὶ γὼ δὲ ζήτησα νὰ μοῦ συμπληρώσει τὴν κομμένη φράση του.

Ὁ σιδηρόδρομος μᾶς περνοῦσε σιγὰ σιγὰ, ἀπὸ τὴν ἀριστερὰ.

— Ὅλο καὶ Ρωμιούσην δῶ ! μούπε ὁ Θανάσης. Ὅλο καὶ Ρωμαίικα σπίτια !... Οἱ ἀμοιοὶ οἱ δικοὶ μας... Γύρω γύρω στὰ παλάτια τοῦ βασιλιά τοὺς στριμώχνονται... Δὲν τοὺς πάει ἡ καρδιά νὰ φρίσουν τὰ χρώματά τους !...

— Νά, καὶ τὸ Ἀρμένικο Πατριαρχεῖο !... Δικό μας εἴτανε μιά φορά... Μὰ καὶ τί δὲν εἴτανε δικό μας ;... Καὶ ξέρεις πὼς μᾶς τὸ πήσανε ; Μιά φορά, στὰ παλαιὰ τὰ χρόνια, κάποιος Σουλτάνος κατέβηκε δῶ μὲ τοὺς πασάδες του νὰ σεργιανίσει κ'

εἶδε τίς Ἀρμένισσες ποὺ κολυμπούσανε ὀλόγυμνες στὴ θάλασσα καὶ τίς θάμαξε. Καὶ διάταξε νὰ τοῦ βροῦνε τὴν ὀμορφώτερη Ἀρμένισσα καὶ νὰν τοῦ τὴ φέρου. Καὶ τοῦ τὴ βρήκανε καὶ τοῦ τὴ φέρανε. Καὶ τόσο φαριστήθηκε ὁ Σουλτάνος, ποὺ εἶπε νὰν τοῦ ζητήσουν ἔτσι θέλουν οἱ Ἀρμένηδες καὶ νὰν τοὺς τὸ δώσει... Καὶ τοῦ ζητήσανε αὐτὴ τὴν ἐκκλησιὰ μας γιὰ Πατριαρχεῖο τους καὶ τοὺς τὴν ἔδωκε... Τόσες ἐκκλησιᾶς μᾶς πήσανε οἱ Τούρκοι καὶ τίς κάμανε τζαμιά, μὰ μᾶς τίς πήσανε παληκαρσία, μὲ τὸ σπαθὶ τους. Μιά ἐκκλησιὰ μᾶς πήσανε οἱ Ἀρμένηδες, μὰ κι αὐτὴ μᾶς τὴν πήσανε μὲ τὸν ποδόγυρο... Σιχτήρ !

Σ' ἓνα παραθυράκι καθότανε μιά γριούλα καὶ κοίταζε στοχαστικὰ κατὰ τὸ πέλαγο. Τὴν πρόσεξα. Ἐαφνιαστικὰ δταν ἔκουσα τὸ Θανάση νὰ μοῦ λέει :

— Σὰν τί νὰ συλλογιζέται αὐτὴ ἡ γριούλα ;

Ὅθι καρτερεῖ νὰ θοῦνε τὰ Ρωμαίικα καράβια νὰ πάρουνε τὴν Πόλη !...

— Κάτι τέτιο συλλογιζόμουνα καὶ γὼ ! τοῦ εἶπα.

— Γιατ' εἶσαι Ρωμιὸς καὶ σὺ καὶ σὰ Ρωμιὸς συλλογιζέσαι...

— Νά, ζυγάνουμε στὰ τειχιὰ... στούς ἰφτὰ Πύργους... Κοιτάξέ τους, φαίνονται ἀπὸ δῶ... Μέτρα τους... Ἐνας, δύο, τρεῖς... ἰφτὰ κουλίδες... Γεντὶ Κουλέ... Νὰν τὸ ξέρεις, ὁ Ἄη Γιάννης γυρίζει νύχτα μέρη στὰ ρειπιασμένα τὰ τειχιὰ, καὶ θὰ γυρίσει ὀλοένα ὅσο νὰ τὴν ξαναπάρουμε τὴν Πόλη...

Ἀνατρίχιασα. Ἦ φωνὴ τοῦ Θανάση ἔτρεμε ὅσα μοῦ τάλεγε, καὶ ἡ ψυχὴ μου ἔτρεμε ἔταν τάκευα.

Φτάσαμε στὸ Γεντὶ—Κουλέ, κατεβήκαμε ἀπὸ τὸ τραῖνο καὶ τραβήξαμε πρὸς τὰ τειχη. Νά, μπροστὰ μας, ἡ σιδερένια πόρτα ἡ σκεδρωμένη—κι ἀπὸ πάνου της, στὸ μάρμαρο, ὁ δικέφαλος Βυζαντινὸς ἀετὸς μὲ τάνοιχτά του τὰ πτερούγια.

— Δὲ θέλει νὰ φύγει ! μούπε ὁ Θανάσης.

— Οἱ Τούρκοι δὲν τὸν ἀφίσανε νὰ φύγει ! τοῦ παρατήρησα.

— Μωρὲ, δὲ θέλει νὰ φύγει, σοῦ λέω !... Μᾶς καρτερεῖ νὰ ξαναρθοῦμε νικητὲς μιά μέρα...

Κ' εἴταν ἔτοιμος, ἂν εἶδειχα πὼς δὲν τὸν πιστεύα, νὰ μοῦ σπᾶσει τὰ μούτρα μὲ τὴ σιδερένια του γροθιά !...

— Καλὰ, Θανάση μου, δὲ θέλει νὰ φύγει... Σὲ πιστεύω. Κι ὁ Θανάσης, ἡσυχασμένος πιά, ἀρχινήσει νὰ παγγέλλει :

Καὶ οἱ τριπλὲς οἱ πόρτες οἱ χρυσεὲς καὶ οἱ χαλκένιες πόρτες τρίξαν

τρίξιμο σὰ νὰ βογγήσαν, καὶ χωρὶς κανένα γγίξιμο σάμπως μαγεμένους, διάπλατες, ἀπὸ μόνες τους ἀνοῖξαν...

Ἀλοῖμονο ! Ὅστε χρυσεὲς, ὅστε χαλκένιες οἱ πόρτες. Σκεδρωμένες οἱ πόρτες κι ὀρθάνοιχτες καὶ τὰ τειχιὰ ρειπιασμένα καὶ εἰς ἰπερῆφανοὶ οἱ πύργοι ρημάδια καὶ οἱ κλιμακοῦδες πάνου στὶς πέτρες τους !

— Νά, τὰ διπλὰ τειχιὰ... Βλέπεις ;

— Ναι, βλέπω... Μὰ τί νὰ σοῦ κάνουν τὰ διπλὰ καὶ τὰ χιλιόδιπλα τειχιὰ δταν ἡ Πόλη εἶχε μίσα στὰ σπλάχνα της τὸν καλόγερο ; Ἄπ' ὄξω ὁ Τούρκος κι ἀπὸ μέσα τὸ ρῆσο, πὼς θές νὰ μὴν πέσουνε τὰ τειχιὰ ;

Ἔταν ἡ πρώτη παρατήρηση ποὺ ἀποκόπησα νὰ κάμω κι ὁ Θανάσης εὐτυχῶς μοῦ τὴ συχώρεσε. Ἐτρεμα μήπως μοῦ ἀπαντήσει μὲ τὴ γροθιά του

— Κάπου δῶ εἶναι καὶ τοῦ Ρωμανοῦ ἡ Πύλη...

Κάπου δῶ !... Εἶπα μίσα μου καὶ γλυκοψιθύρισα τοὺς στίχους τοῦ Παλαμά :

Κοντὰ στοῦ Ρωμανοῦ τὴν Πόλην πέφτει τὸ ἀπὸλόγηρο λιβάδι, τὸλόκληρο, τὸλόκληρο, καὶ ἀπὸ παντοῦ τὸ ἀπαλοζώνουν τῆς ἀνοιξῆς τὰ περιβόλια καὶ σὲ Ἀπριλιοῦ τοῦ μῆνα τὸ ἔβγα τὸ κάστερο ἀγνάντια τὸ μεγάλο, τὸ τριδιπλοθεμελιωμένο, καὶ αὐτὸ χλωρὸ καὶ δλάνθιστο εἶναι κισσοὶ καὶ ἀγγράμπελες καὶ δάφνες βραγιᾶς τὰ κάνουν ὅς κι αὐτὰ τὰ πολεμώχα μουργάγια τὰ πυργατιά.

— Ναι, βραγιᾶς τὰ κάνουν !... πρὸς τὴν ὀνόματι. Δὲν κοιτάς ; Καὶ τὸν τράφο τὸ μεγάλο ποῦτανε γύρω στὸ κάστρο, μπροστάνι τὸν κάμανε !... Δὲ μοῦ λές : Πόσο ἔχει ὁ μῆνας σήμερα ;

— Εἰκοσοχτὼ τοῦ Μαγιοῦ...

— Αἶ, λοιπὸν σὰν αὔριο μᾶς τὴν πήσανε... Σὰν αὔριο πέρασε τὰ τειχιὰ αὐτὰ στὰ χεῖρά τους !...

Καὶ μούσφιξε τὸ χέρι. Καὶ τόνωθα νὰ τρέμει τὸ χέρι του. Κι δταν, τραβώντας κατὰ τὸ Βαλουκλή νὰ δοῦμε τὴ γούρνα μὲ τὰ μισοψημένα χρυσοφάρα τῆς Καλογριάς, περνούσαμε μὲ τ' ἀκκίξὶ ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ πέραντα Τούρκικα νεκροταφεῖα, ποῦν' ἀραδιασμένα ὄξω ἀπὸ τὰ τειχιὰ, ὁ Θανάσης μουρμού-

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΞΕΓΥΜΝΩΜΑΤΑ *

ΤΕΤΑΡΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΕΘΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

§ 1

Κοινότητες.

Ὁ Κοινοτικὸς ὀργανισμὸς τῆς Ρωμιούσης ἔχει μεγαλότερη σημασία ἀπ' ὅ,τι φαίνεται μὲ τὸ πρῶτο κοίταγμα. Ὅσο κι ἂν ἀνήκει ἢ μελετῆται του σὲ ἄλλους κλάδους, δὲν μπερδεύεται μὲ τὴν μελέτη τοῦ ἀπαρατήρητος μῆτ' ἔδῳ. Πρῶτο, ποῦ τὸν βρῖσκουμε κάμπσο βαθιὰ ριζωμένο μέσα στὸ εἶναι μας. Ὡς κοὶ στὸ δέκατο τὸν αἰῶνα ἀπαντιοῦνται ἀλάθειντὰ

* Ἦ ἀρχὴ του στὸν ἀριθ. 281.

του σημάδια. Ἦ καθαυτὸ ἀκμή του ὅμως, ὅση ἀκμὴ εἶδειξε, στάθηκε στούς καιροὺς τῆς Τουρκοκρατίας. Ἦ Πόρτα τοῦ πολιτικῆς τῆς εἴτανε νὰ μὴν πολυταράξη τὰ συστήματά μας, ἢ κοσμικὰ, ἢ ἐκκλησιαστικὰ, παρὰ νὰ τάφηνη ἔσο γίνεται ἡσυχὰ μέσα στὸ Κράτος, γιὰ νὰ μπορῆ τὸ ἔθνος νὰ δουλεύη ἀπέφραγα, καὶ νὰ πλερώνη πρὸ εὐκολα φόροις, ὅπως γιὰ τὰ ἔθνη μᾶς κράταγε τὸν Κλῆρο ὑπεύθυνο, ἔτσι καὶ γιὰ κάθε εἰχώρη Κοινότητα τοὺς Δημογερόντους ἢ Κοτζαμπασήδες. Τὶ εἶδος δικαιώματα κ' ἐξουσιᾶς εἶχανε οἱ ἀρχόντοι ἐκεῖνοι, τί λογῆς ἔκλογικοὶ νόμοι καθιερωθήκανε στὴν κάθε ἐπαρχία καὶ στὸ κάθε νησί, πρέπει νὰ κοιτάζουμε ἄλλοῦ νὰ τὰ βροῦμε. Ἐδῶ γρόος μας εἶναι νὰ σημειώσουμε πὼς τὰ λαμπρὰ ἐκεῖνα κοινοτικὰ συστήματα δὲν καρποφορήσανε ὅσο ἔπρεπε. Ἐλεγες καὶ κάποια Πρῶνοια μᾶς τὰ φύλαγε σὰν εἶδος ἔθνηκα φρούρια, γιὰ νὰ χρησιμεύουνε κέντρα σθεαρῆς ἐνέργειας γιὰ τὸν ἱερὸ τὸ σκοπὸ. Μὰ ἔχι μονάχα δὲ φάνηκε χρόνους καὶ χρόνους τέτοιος σκοπός, ἔχι μονάχα δὲν ὀργανιστήκανε τίποτα μελετημένα ἔθνηκα κινήματα ἐκεῖ μέσα, παρὰ σὲ πολλὰς Κοινότητες, καὶ στεριανῆς καὶ νησιώτικης, ἀπαντοῦμε τόσες λογομάχες καὶ ραδιοργυγίες, ποῦ ἀναγκαζέτανε κάποτες ἢ Τούρ-

κικὴ ἢ Κυβέρνητη νάνακατεύεται γιὰ νὰ τοὺς χωρίξη.

Ὁ Τούρκος μῆτε τοὺς φοβήθηκε, μῆτε τὸν ὑποφίασθηκε ποτές τέτοιον κίντυνο, νὰ μαγειρευτῆ δηλαδὴ ἄξιαφνη ἰπαναττατικὸ κίνημα μέσα στὶς μοναδικῆς ἐκεῖνες ἰθνοφωλιᾶς, νὰ ξατλωθῆ, νὰ περιτυλίξη τὸν Κυβάρχο σὰ δῶχτι ὀλέθριο, καὶ νὰ τὸν πνίξη πρὶ νὰ τὸ νοιώση. Καὶ πολὺ φρόνιμα ἔκαμε, ἀφοῦ δὲν ὑπαρχε τέτοιος κίντυνος. Ὑπαρχε ὅμως ἄλλος, καὶ τὸν ἐνοίωσε. Νὰ μεγαλώνουνε δηλαδὴ οἱ Κοτζαμπασήδες, νὰ πλουτίζουνε καὶ νὰ σηκώνουνε κεφάλι πρὸς τοὺς Πασάδες. Λοιπὸν κόψιμο τὸ κεφάλι τους τέτοιων Κοτζαμπασήδων, καὶ δήμεψη τὴν περιουσία τους. Ἐφερνε αὐτὸ τὸ μέτρο κα' κάποια πρόσδο. Τὴν ἔφιναν ἔπειτα ἐκεῖνη τὴν οἰκονομικὴ ἡσυχία, ἰσαρὲ νὰ πλουτίση πάλε. Τὴ σατανικὴ αὐτὴ πολιτικὴ τῶν Τούρκων οἱ δικοὶ μας εἴτανε βίβλια ἀναγκασμένοι νὰ τὴν πολεμήσουνε, καὶ τὴν πελεμήσανε. Ὅχι ὅμως μὲ τὴν μεθόδου τοῦ ἀναφέραμε παραπάνω, παρὰ μὲ τὴν πιὸ εὐκολὴν τὴν πιὸ ταπεινὴν, καὶ τὴν πιὸ κακοήθικην μεθόδου τῆς δωροδοκίας. Ὡστε τὰ θλιβερὰ ἐκεῖνα ἀργυρολόγηματα τῆς Πρωτεύουσας μὲ τοὺς Πατριαρχικὸς καὶ τοὺς Δεσποτικὸς θρόνους τὰ βρῖσκουμε καὶ στὶς

ρισ, εξακολουθώντας να μου σφίγγει το χέρι :

— Μά ακριβὰ τὴν πλερώσανε τὴ νίκη τους !... Δὲν κοιτάζεις πόσους ἀπὸ δαύτους σκοτώσαμε !....

Κεῖνη τὴ στιγμή, ὅπως εἶμουν καὶ γὼ ἀποκαρτωμένος ἀπὸ τὴ συγκίνηση, τὸ πιστέψα πὼς ὅλοι αὐτοὶ οἱ τάφοι, πὺ πολλοὶ τους φαινότουσαν πὼς χτὲς ἀνοίχτηκαν, εἶχαν ἀνοίχτει ὡς κῦριο, ὡς τὴ μέρα πὺ οἱ Τούρκοι μᾶς πήρανε τὴν Πόλη...

ΔΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ

ΜΑΝΝΑ ΜΟΥ!

Τὸ μῆλο πὺ εἶναι στὴ μηλιά τὸ παραγινόμενο Δὲν πέφτει δὲ μαραίνεται μῆδε πουλιά τὸ τρώει....

Σιγοτραγουδῆσε. Ὅταν ἐστάθη κάτω ἀπὸ τὸν ἥλιο τῆς μουριᾶς ἕνα τζιτζικί ἐπαψε τὸ τραγούδι του Ἐσήκωσε τὸ κεφάλι καὶ κοίταξε σὲ ποῖο κλαδί τῆς μουριᾶς εἶναι καθισμένο. Ὁ μεσημεριανὸς ἥλιος ἀνάδινε ἀπὸ τὴ γῆ λιανίσματα. Ἡ μουριά εἶχε ἀπὸ τὰ φύλλα τῆς μιὰ μουρουδιά λειψόχλωρη. Ἐτσι ὅπως μύριζε ἡ ποδιά τῆς μὲ τὰ μουρόφυλλα ὡς τὰ σκόρπιζε ἀπάνω στὴν καλκωτὴ μὲ τὰ μεταξοσκουλικά. Κεῖνα ἀναδεδύονταν λιγομένα ἀπὸ τὴν ὁσμὴ τῆς χλωράδας, γλυτρούσαν στὰ ρεῖκινα κλαδιά, καὶ σήκωναν τὰ πεινασμένα στόματα ψηλά.

Τὰ μελίγγια του βούζαν, ὅπως τότε.

Τὸ τζιτζικί ξανάρχισε τὸ τρέμουλο τραγούδι του. Τὰ φύλλα τῆς μουριᾶς ἔθροσαν σ' ἕνα διαβατικὸ ἀγέρακι Ἐτσι ἐθύσηξε στὴ γαρουφαλιά του παραθυριοῦ τῆς τὴν ἡμέρα πὺ τοῦσε ἕνα γαρούφαλο καὶ τοῦ τῶσε λέγοντάς του : Καὶ τοῦ χρόνου. Κι ἄκουε τὸν ἀργαλιὸ τῆς πὺ δούλευε. Ὁ παίζε στὰ χέρια τῆς γλῆγορα τὴ σάιτα, γιατί χτύπαι τὸ χτίνι γοργά. Ἀκλούθε μὲ προσοχὴ τὸ χτύπο. Ἀπὸ τὸ παράμερο ζωμάχι, τὸ σπιτάκι μὲ τὸ φούρνο ἀπόξω, ἀκούστηκε γυναίκεια φωνή : Κούνα σου λέω τὸ παιδί, πὺ χαράμι τὸ ψωμί πὺ τρώει.

Νὰ πάει στὸ μαγαζάκι, νὰ πιστῆ ἕνα κρασί, καὶ νὰ τὴν περιμένει πὺ θὰ περάσει τὸ δειλινὸ νὰ πάει στὴ βρύση ; Ὅχι, νὰ σταθεῖ ἐκεῖ καλύτερα. Νὰ κηθίσει στὴν πέτρα πὺ ἦταν πλαῖ στὴ μουριά. Ἐκεῖ στὴν ἰσιάδα ἦταν ἡ μεριά τῆς χορεύτρας κιάλα. Πόσες φορές χόρεψε στὶς γιορτές.

Ἐκάθισε χωρὶς νὰ κοιτάξει κατὰ τὸ σπιτί τῆς. «Κούνα σου λένε τὸ παιδί». Ἄ δὲν τοῦδινε τὸ γαρούφαλο. Καὶ νὰ τοῦ εἰπέ κιάλα : Καὶ τοῦ χρόνου — Νὰ πάει στὴ βρύση ;

Μιὰ γυναίκα ἐπέρασε κρητῶντας ἕνα καλάθι στὸ χέρι. Τὸν κοίταξε, καὶ χαμήλωσε τὰ μάτια τῆς Ποῖος ξέρει τάχα τί νὰ βάνει μὲ τὸ νοῦ τῆς καὶ τούτη. Ἄκουε τὰ βήματα τῆς πέρα κατὰ τὴ χορεύτρα, ὡς πὺ ἐχάθηκε μέσα στὶς ἑλιές.

Τὰ μελίγγια του βούζαν. Στὸ λιανίσμα τοῦ ἡλίου, ἀπάνω ἀπὸ τὰ χαμόκλαδα, στὶς βατερὲς φράχτες, στὶς λυγιὲς καὶ στὸ χῶμα, θηρούσε πὼς ἔβλεπε νὰ φτερουγίζον κατὶ ἀνέερ φτεράκι, ὡς τὶς λεφτερίδες τοῦ ξεπταμένου μεταξοσκουληκιοῦ, ὡς τὸ ἀπανάστησε. Τὰ μεταξάκι τους ἀνέμιζαν στὸν ἥλιο κίτρινοχρῶσαφα κι ἀχουριά.

Μιὰν ἀνάει πάλι τοῦσε τ' ἀγέρι ὡς ἀπὸ τὰ μουρόφυλλα. Θυμῆθη τὴ φορεσιὰ τῆς. Τὸ ἰδρῶμένο τῆς πρόσωπο κείνη τὴν ἡμέρα, πὺ ἦταν — ἔτσι τοῦ φάνταζε τῶρα — ὡς τὸ δροσάτο ροῖδι. Κάτω ἀπὸ τὶς ἀντηλιές, μέσα στὰ χαμόκλαδα, καὶ κάτω ἀπὸ τὶς ἑλιές, ἐσπόριζε κατὶ σιγὰ στὴ γῆ σὰ ρύζι. Κ' ὕστερα τῶσε ὡς τὰ ροιδόσπειρα. Ἦταν γιατί ἐγλάριζαν τὰ μάτια του ; Στὶς ἑλιές βέβαια ἀπὸ κάτω ἐλιάνθη ἐπιστρε.

Τὸ μῆλο πὺ εἶναι στὴ μηλιά τὸ παραγινόμενο Δὲν πέφτει δὲ μαραίνεται μῆδε πουλιά τὸ τρώει....

Τοῦ φάνηκε πὼς κάποιος τ' ἐτραγουδῆσε. Ἡ τοῦ ξανάρθε στὸ νοῦ νὰ τὸ φιλοτραγουδήσει ; Ἀκουμάστηκε στὴ σιγαλιά τοῦ μεσημεριοῦ. Ὁ ἀργαλιὸς ἐδούλευε. Ὁ ἥλιος ἀναλύγωνε τὰ κλαρικά καὶ τὶς ἑλιές. Τὸ τζιτζικί μονότονα ἐτραγουδῆσε, μὲ μιὰν ἀργὴ νότα, τερετιστική. Ἐταίριζε μέσα του λόγια μὲ τὸν ἦχὸ τοῦ τζιτζικιοῦ. — Νὰ σοῦ εἰπῶ Λένη μυστικὸ.... — Τί μυστικὸ ; δὲν ἔχομε καὶ μυστικά.... — Για τὸ γαρούφαλο.... — Γαρουφαλιὸς πολλὲς εἶναι στὸν τόπο.... —

Ἐκοίταξε τὴν πασχάλισσα κατακόκκινη, μὲ μαῦρα κεντιδία στὰ φτερά. — Καὶ τὸ γαρούφαλο τότε γιατί μοῦ τῶσε ; Καὶ μοῦ εἶπε : — «Καὶ τοῦ χρόνου». — Καὶ τὰ μάτια του ἀκλούθησαν τὴν πασχάλισσα ἀπάνω στὸ ξερὸ κλαδί, πὺ τ' ἀνέβηκε ὡς τὴν κορφή, τέντωσε τὰ φτερά τῆς σὰ γιὰ νὰ πετάξει, καὶ πάλι ἐκλείσει. Κατέβη τὸ κλαδί, καὶ χάθηκε στὰ ξερὰ λιόφυλλα.

Νὰ κοιτάξει στὸ παραθύρι ;

Κοίταξε κατὰ τὴ θάλασσα. Στὴ λωπτὴ ἀσημέ-

νια πλάκα τὰ μάτια του θαμπόθησαν.

Ἄ, δὲ φυσάει καὶ λίγο !

Νὰ φύγει ; Τὰ πόδια του κερφωμένα στὴ γῆ, τὸ κορμί του κολλημένο στὴν πέτρα. Ὁ ἥλιος ἀραθύμοσε τὸ αἶμα του ; Μὰ τί ἔχει ; Τὸ φῶς του πότε θαμπόνηται, καὶ πότε τέλεια μουχρόνει. Καὶ ὁ ἀργαλιὸς ἐπαίξε, κι ἀκούγονταν σὰ χτύπος τῆς καρδιᾶς τοῦ μεσημεριοῦ. «Τὸ κούνα ! ἡ δόλια μὰ δὲν κοιμάται»....

Νὰ πήγαινε στὴ βρύση ; Μὰ κείνο τὸ νερὸ τρέχει σὰ δάκρυ. Λιγότεψε. —

Τὸ τρῶν τ' ἀλάφ.... καὶ ψωφ....

Τὰ ἀκού.... καὶ ἡμερῶ....

Ἡ χορεύτρα ἄρχισε νὰ στριφογυρίζει. Ὁδῶνε ἕνας κύκλος χωματένιος, καὶ κύκλωνε ὡς ἕνα λιγνίσμα σταριοῦ.... Ὑστερα γινόταν ἄλῶνι, ἄλῶνι γκομάτο ἀστάχυ. Τ' ἄλογα ἐγύριζαν, γοργοαλῶνιζαν. Καὶ κείνη καταμεσήμερα τὰ σαλάγα μὲ μιὰ βίσα. Κι ἐτρεχε ζωπίσω ἀπὸ τ' ἄλογα. Ἐπειτα ἀπόστασε καὶ δέψασε. Καὶ ἡ βρύση τρέχει λιγστό. — Δὲν ἔκαμε καλὰ νὰ μὴν πάει στὴ βρύση. — Κεῖνη λαχνασιμῆνη φώναξε : Εἶναι μάννα νερὸ στὸ λαγῆνι ; — Γεῖα σου εὐλογημένη, εἶπε ὁ πεπᾶς διαβαίνοντας — Τὰ στάχυα, τὰ στάχυα ἦταν, τ' ἄγανα τοῦ σταχυοῦ στὰ μαλλιά τῆς. — Ἄ, ψαρή, ντέ. — Πὼς γυρίζεις στ' ἄλῶνι — χωρὶς γεμενὶ θὰ ἠλιοψηθεῖ. — Νὰ σοῦ εἰπῶ Λένη μυστικὸ. — Τί μυστικὸ — γιὰ τὸ γαρούφαλο — στὸν τόπο εἶναι γαρουφαλιὸς πολλὲς. — Γεῖα σου εὐλογημένη μου, εἶπε ὁ παπᾶς περνώντας. Ψαρή !....

Ὅταν σηκώθηκε φύσε. Ἐστρεψε τὰ μάτια του. Τὰ βήματα του παραστράτιζαν. Πλανήθηκε κατὰ τὸν Ἐλαιῶνα, κατὰ τὸ ἀκρογιάλι. Πὺ βράδωσε ! Γυρίζοντας σὰ νύχτοσε καλὰ γιὰ τὸ σπιτί, εἶπε νὰ περάσει κάτω ἀπὸ τὸ δικὸ τῆς, προφυλαχτά. Καὶ περνώντας δὲ σήκωσε τὰ μάτια του κατὰ τὰ παραθύρια. Μιὰν ἀντιφεγγιά ἀπὸ φῶς ἐπερτε στὴ φραχτὴ. Βέβαια θὰ ἦταν τὸ λυχνάρι πὺ ἔκαιγε, καὶ ἡ πόρτα τῆς σκάλας θὰ ἦταν ἀνοιχτὴ. Στὸ ἀκωνάρι τοῦ σπιτιοῦ ὡς ἔφτασε ἄκουσε κουδέντα στὴν πέτρινη σκάλα ἀπόξω. Θέλησε νὰ κοντοσταθεῖ. Τὰ μελίγγια του βούζαν. Δὲν ἐστάθηκε, παρὰ περνώντας ἀργὰ ἄκουσε. Ἀντρίκια ἦταν ἡ φωνή.

— Τὸν πατέρα του λὲς ; Τὸν ἤξερα. Καλὸς ἄνθρωπος.

— Μὰ ἀπὸ τί πίθανε ; εἶπε γυναίκεια φωνή.

Κοινότητες μὲ τοὺς Δημογερόντους, τευλάχιστο τῆς Θεσσαλίας καὶ τοῦ Μοριά. Ἀφίνομε τὶς καταδρομὲς, τὶς ἐξορίες, καὶ τοὺς φιλικισμοὺς τοῦ παθαίνανε πολλοὶ τοὺς ἐξαιτίας τῆς ζούλικας τους μὲ τοὺς Δεσποτάδες.

Παρατρήθηκε ὅμως πὼς σὲ μερικὰ ὄρεινὰ μέρη τῆς στεριάς, καὶ σὲ μερικὰ νησιά, καὶ μάλιστα νησιά πὺ δὲν εἶχαν Τούρκους μῆτε Πασάδες, παρὰ ἔβριζονταν ἀπὸ τὸν Καπετὰν Πασά καὶ τὸ Δραγομάνο του, ἐπιασε βαθύτερες ρίζες ἢ καλοτυχιά, ὁ πλοῦτος κ' ἡ ἡσυχία. Τὰ νησιά ἐκεῖνα, ἂν καὶ δὲ σώσανε νὰ μᾶς ἐγκαινιάσουν ἐρ' ἐαυτοῦ τους τὸν Ἄγωνα, βρεθήκανε ὅμως, καθὼς ξέρουμε, τόσο πλοῦσια καὶ τόσο γυμνασμένα ἀπὸ τὴ ναυτικὴ τους πείρα, πὺ σταθήκανε πολῦτιμα βοηθήματα δταν ἀκούστηκε ἡ φωνὴ τῆς Φιλικῆς Ἐταίρειας.

Τοῦ φαίνεται τοῦ ἱστορικοῦ μᾶς ὡς παρὰξένο, πὺ ἐνὶ στὶς ἐφορες πεδιάδες τῆς στεριάς δὲν πολυπροκόβανε οἱ Κοινότητες, ὅμως ἀπάνω σὲ ξερὰ κι ἄγωνα βράχια πολλὲς φορές, καθὼς εἶπαμε, πρόδεψαν κ' ἐγίναν πᾶμπλοτες. Ἐτσι καὶ στὰ νησιά. Ἐξὸ στὴ Χίο, πὺ εἶχε προνόμια, δλα τὰ μεγάλα νησιά μαραινόντανε, κι ὡς τόσο ἡ Ἰδρα, τὰ Ψαρά καὶ ἄλλα ξερονήσια πλοῦτιζαν. Τὰ ποδίνει αὐτὰ στοὺς

λιγώτερους Τούρκους σ' εὐνοϊκὲς συμφωνίες μὲ τὴν Κυβέρνηση. Ὁ καθαυτὸς λόγος ὅμως μᾶς φαίνεται πὼς εἶναι ὁ γνωστὸς ὁ φυσικὸς νόμος πὺ οἱ κάτοικοι τέτοιων ἄγρων τόπωνε βγαίνουν πάντα καλλίτεροι δουλευτάδες, πὺ οἰκονόμοι, πὺ γενναῖοι, καὶ μὲ πὺ ἀντρίκια χαραχτήρα. Αὐτὴ εἶναι ἡ σπουδαιότερη αἰτία πὺ πλοῦτιζανε κι ἀναδειχτήκανε τὰ μέρη ἐκεῖνα. Οἱ ἄλλες αἰτίες φαίνονται δευτερεύουσες.

Δὲν εἴλεπαν ὡς τόσο μῆτε ἀπ' ἐκεῖ οἱ διχῶνοις καὶ τὰ μαλλῶματα. Δὲ θὰ εἶταν Ρωμισοῦνη ἂν εἴλεπαν.

Ἄς κοιτάξουμε τῶρα μερικὲς Κοινότητες ἀπὸ τὶς ἀξιοσημειώτες.

2

Μαδεμοχώρια κι Ἀμπελάκια.

Τὰ δώδεκα χωριά καὶ τὰ τρακόσια ἐξήντα χωριουδάκια τῆς Χηλκιδικῆς μὲ τὰ περίφημα μεταλλεῖα τους, τὰ παμπάλαια καὶ τὰργυροφόρα, ἀποτελοῦσαν εἶδος δημοκρατικὴ ὀλιγαρχία μὲ τοὺς δώδεκά τους ἀντιπρόσωπους πὺ μαζεύοντανε κάθε χρόνον καὶ διαλέγανε τέσσερις Βασιλεῖδες νὰ κυβερ-

νοῦνε καὶ νὰ δικάζουνε. Ἐνας καὶ μονάχος Ἄγας πατοῦσε τὸ χῶμα τους, ὑποχρεωμένος κι αὐτὸς νὰ κοῦρη τὸ λόγο τους. Τὰ δούλευαν τὰ μεταλλεῖα γιὰ λογαριασμὸ τους, πλερώνοντας χρονιάτικα δόσιμοι στὴν Κυβέρνηση, 220 ὀκάδες ἀσήμι. Μ' ἄλλους λόγους οἱ Τούρκοι, ἀπὸ φιλαργυρία, κι ἔχι βέβαια ἀπὸ ἀγάπη λευτεριάς καὶ δικαιοσύνης, ἀφίνανε νάνθοβλη μέσα στὸ Κράτος τέτοια μικρὰ Ἐλβετία. Δὲν εἴλεπαν ὡς τόσο ταναπόφευγα παρατράγωδα τῆς Τούρκικης προστασίας. Πρῶτο δυστύχημά τους σταθήκε τὸ λιγότεμα τοῦ ὕλικου ἀπὸ τὰ μεταλλεῖα. Ὅχι τάχα ἐπειδὴ λιγοστεύσανε τὰ κέρδη, μὰ πὺ δὲ θὰ τοὺς πίστευε ἡ Κυβέρνηση πὼς λιγοστεύσανε ! Παρὰ νὰ τὸ μολογήσουνε λοιπὸν τῆς Πύλης, ἀγρόζαν τὰλλαρα, τὰλῶναν, καὶ τῆς τὰ παραδίνανε φόρο, νὰ μὴν τὴν κάμουνε κι ἀνεκατεφτῆ στὰ σωτερικά τους. Κ' ἐβγάζαν τὶς ζημιὰς τους ἀπὸ τὴ γεωργία. Δεύτερο καὶ θλιβερώτερο πάθημα τῆς Χαλκιδικῆς εἶταν ἡ τελικὴ τῆς καταστροφὴ στὸ μεγάλο τὸ Κίνημα.

Ἀκόμα πὺ μαγευτικὴ καὶ πὺ φωτισμένη δημοκρατία συστήθηκε στ' Ἀμπελάκια τῆς Θεσσαλίας, κατὰ τὸ βουνὸ τῆς Ὀσσας, μεταξὺ Λάρισσα κι ἀκρογιαλιά. Ἄλλος μελισσῶνας αὐτὸς πὺ ἡ Πύλη

— Ξέρω και γώ από τί πέθανε· λένε πώς πούν-
τιασε και τότε γύρισε σέ χτικιά.

— Ότι και να λένε μάνα εγώ στο είπα. Ά-
κουστήκε μέσα από τό σπίτι ή φωνή της δυνατά να
λέει.

— Καλά, έμεις μιλάμε, δέν είπαν οι άνθρωποι
και τίποτα, είπε ή μάνα της.

— Ναί παιδί μου, μπά, τί να είπούμε. Είπε
ή άλλη γυναίκα φωνή.

— Πηγαίνετε στο καλό χριστιανοί μου, ξανάει-
πε κείνη. Και μια πόρτα έβρόντηξε ύστερα.

Μπαίνοντας στο δρόμο πού πήγαινε στο σπίτι
του αναστέναζε βαρεία. Στη φράχτη του κήπου στα-
μάτησε· τὰ μελίγρια του βούζανε.

Ή μάνα του τόν περίμενε στην πόρτα. Και
χεράμενη του είπε σάν τόν είδε.

— Τι έγινε παιδί μου σήμερα δλι μέρα ;

Δέν ήμπόρεσε ν' άποκριθεί. Μπήκε στο σπίτι
και τόν άκλούθησε ή μάνα.

— Τι έχεις παιδί μου ; γιατί είσαι έτσι χλωμός ;

— Μάνα μου ! μάνα ! ξεφώνησε βοιωκωμένος,
έριξε τὰ χέρια του στους ώμους της κι έγειρε τό
κεφάλι του στα στήθια της.

Ύστερα κλάματα πνιγμένα.

ΣΠΗΛΙΟΣ ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΕΘΝΙΚΟΣ ΥΜΝΟΣ

Ένα μεγάλο περιβόλι
λογιάζω πάλι την Έλλάδα,
Νερά παντού και δειντοϊσκίους
και πούλινδα και πρασινάδα.

Άπάνου ή άναλαμπή του Ήλιου
πούναι ο πιο νέος και αρχαίος θεός της,
τριγύρω της κύματα και αύρες,
χρωμάτων μουσικές δμπερές της.

Και κάτω απ' τό ίερό λιονύρι,
γλυκομελαχρονές μαννάδες,
χαμογελώντας να κεντούνε
μελλούμενες, τρανές Έλλάδες,

και ροδομάγουλα παιδιά
νιογέννητα στην άγκαλιά τους
απ' τὰ ούρμασμένα να βυζαίνουν
σταφύλια — τραγανά βυζιά τους.

Παρίσι 1908

Σ. ΣΚΙΠΗΣ

δέν τόν πείραξε, για τόν ίδιο πάντα λόγο. Είναι
γνωστά τάπλοϊκά τους συστήματα, τὰ βιομηχανικά
και συνάμα Σπαρτιατικά. Έπειδή δυό φορές έδη-
σαν της Λάρισσας οι Τούρκοι να τους ληστέψουν,
και δυό φορές με τό τουφέκι τους έδιωξαν οι Άμ-
πελακιώτες. Τούρκον Άγά δέ γνώρισε ή Κοινότη
έκείνη στα καλά της τὰ χρόνια. Έκλωθαν οι γυ-
ναίκες, έθαφαν τὰ νήματα οι άντρες, και δυόμιση
χιλιάδες δέματα βαμένο νήμα τό χρόνο φορτωνότανε
στους Ευρωπαϊκούς Κλάδους πού είχανε συστημέ-
νους. Όλα συντροφικά, όλα κανονισμένα με τους πιο
πρακτικούς σοσιαλιστικούς όρους, έπειδή ο καθένας
έφινε τὰ κεφάλαιά του στην κοινή βιομηχανία, κι
ανάλογα κέρδιζε, με περιρισμούς όμως, για να μην
παρακερδίζουσε οι πλούσιοι. Ός κ' οι κοινοί εργάτες
συντρόφευαν κ' έβαζαν τις οικονομίες τους στο κοι-
νό τό Κατάστημα. Κ' έπειδή μεγαλύτερο μοίρασμα
από δέκα τὰ εκατό δέ συχωριότανε, μέσα σε δυό
χρόνια μονάχα διπλώτανε τὰ κεφάλαια.

Οι ανταποκριτάδες της Ευρώπης έπρεπε πάντα
να είναι Άμπελακιώτες, και ναλλάζουσε κάθε τρία
χρόνια. Την άνώτερη διοίκηση την είχανε τρεις Άρ-
χηγεί, πού υπογράφανε κιόλας μόνοι αυτοί. Από
τους ξενοτεμένους πάλε υπογράφανε άλλοι τρεις στη

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ

Ό συθέτης πού πρωτοπαρουσιάζει σήμερα μικρό
μέρος της αρχής του έργου του όνειρέφτηκε να
φτιαξή μιαν άληθινά έθνική μουσική βασισμένη απ'
τη μια μεριά στη μουσική των άγνων μας δημοτι-
κών τραγουδιών μα και στολισμένη από την άλλη,
με όλα τὰ τεχνικά μέσα πού μας χάρισε η άδιά-
κοπη εργασία των προδεμένων στη μουσική λαών
και πρώτα πρώτα των Γερμανών, Γάλλων, Ρούσων
και Νορβηγών.

Για να κατορθώση τό όπωσδήποτε άρμονικό
επιχτόδεμα των άνόμοιων άφτών στοιχείων, ο τεχ-
νήτης βρήκε σωστό να στριχτή στη ζωντανή μας
φιλολογία σαν τόν άνθοπλέχτη πού κόβοντας κλω-
νάρια απ' τ'όνα και τ' άλλο δέντρο πλέκει τὰ λογής
λογής λουλούδια του.

Και δέ θέλει να πη πώς τή ανακάτωμα των
στοιχείων άφτών πάντα κατά τόν ίδιο τρόπο πρέ-
πει να γίνεται· κάθε άλλο μπορεί πολλές φορές ο
Έθνικός χαρακτήρας πολύ θαμπά ή και καθόλου να
ξεχωρίζη, όπως μπορεί κ' ή τέχνη και τὰ στολίδια
τόσο να κάνουν στην άπλότη του δημοτικού τραγου-
διού πού πολύ δύσκολα να ξεχωρίζονται τάχνάρια
τους. Άφτό δέν έχει τίποτις να κάνει! και κατά πώς
ο ποιητής είναι λήφτερος να γυρίση την έμπνεσή του
έκει πού τή βρίσκει, πότε στις έθνικές τις παραδόσεις
και πότε στα παγκόσμια προβλήματα, έτσι κ' ο
Μουσικός πότε πιο σικά στην Έθνηκή τή Μούσα θα
πίση και πότε στην Εένη τή Μαστόρισα.

Έδω άνάγκη να σημειωθή πώς ο τεχνίτης πού
πρωτοπαρουσιάζεται σήμερα άποριέγει να δανειστή
μελωδίες τω δημοτικώ μας τραγουδιών στην έργα-
σία του, μόνο πού τὰ θέματα του σε μερικά του
μεγάλα έργα (Ρωμαίικη Σοίτα, Μπαλάντες κτλ.)
και οι μελωδίες του σε μερικά από τὰ τραγούδια
του έχουν χτιστή άπάνου στο ρυθμό, στις κλίμακες
και στο χαρακτήρα τω δημοτικώ μας τραγουδιών,
γιατί βρίσκει πώς τό συστηματικό δάνεισμα από
έθνικές μελωδίες πολύ λίγο βοηθάει στο ζετούλιγμα
της έθνικής μουσικής· έτσι κ' ο Τσαϊκόφσκη κ' ο
Ρουμπενσταίν, αν και στα έργα τους κανείς πολύ
συχνά άπαντάει Ρουσσικές δημοτικές μελωδίες, δέ
λογαριάζονται για άληθινά έθνικοί μουσικοί μπρός
στους νεώτερους άφου πρώτος ο Γκλίνκα είχε δείξει
τό δρόμο, τό Ρίμσκυ, Κορσακόφ τό Μπαλάκιρεφ, τό
Μουσόργκι, τό Μποροντιν, τό Ντραγομίρσκυ και τό

μαθητή τους τό Γλάζουνοφ, πού λιγοστά άπα-
τινάς σ' άφτους Ρούσσικες έθνικές μελωδίες, μα πού
πάντα εξαγναντέβει ένα κομμάτι της έθνικής ψυχής.
Κι' άφτό πρέπει να είναι ο σκοπός κάθε άληθινά
έθνικής μουσικής, να χτίση τό Παλάτι πού θα θρο-
νιάση ή έθνική ψυχή!

Τώρα αν για τό χτίσιμο του παλατιού του με-
ταχειρίστηκε ο τεχνίτης και ξένο ύλικό κοντά στο
ντόπιο, δέ βλάπτει· φτάνει τό παλάτι του να είναι
θεμελιωμένο σε Ρωμαίικη γής, κανωμένο για να τό
χαρούνε Ρωμαίικα μάτια, για να λογαριάζεται καθα-
ροαίματα Ρωμαίικο παλάτι.

Ό,τι όμως κ' αν άρχισή κ' ο,τι κ' αν κατα-
πιστή ο τεχνίτης, ένα δέν μπορεί να παραβλέψη:
τη Ζωή· για δάφτο έθνική μουσική είναι άδύνατο
να βλαστήση δίχως να ποτιστή βελιά από την
έθνική τή ζωντανή τή γλώσσα του λαού.

Μπορεί τινάς κ' έτσι να δρίση τό σκοπό της
μουσικής να δίνη ζωή στα όνειρα άπο τή μια τή
μεριά και να παραστοίγη τή ζωή σαν όνειρο
από την άλλη· για να τό κατορθώση όμως άφτό
πρέπει, ε,τι κ' αν τή συντροφίση στο παρουσιασμά
της τό έξωτερικό (γλώσσα στη φωνητική, ύπόθεση
και γλώσσα στη δραματική, πρόγραμμα στην προ-
γραμματική όργανική μουσική) πάντα ζωντανό και
άβιαστο να είναι· έτσι πού ο νους του άκροκτη δί-
χως να κουράζεται με περιττή δουλιά να γίνεται ο
νους ο ίδιος ένα με την καρδιά πού να καταλα-
βαίνει και να αισθάνεται μαζί για να εξαγναντέψη
τό υπερκόσμος πού πρέπει να κλείνη μέσα της κάθε
άληθινή μουσική.

Είνκι φανερό λοιπόν πού για τους αισθητικούς
άφτους λόγους ή καθαρίβουσα ιδίως ν' αναφέρω
τους τεχνικούς πού μας έμποδίζουσε να την παρα-
δεχτούμε με τὰ ν' ης και φσ της πού δυσκλέ-
θουσε τρομερά την έχτέλεση) με την ψέφτική της
την τεχνητή τή ζωή κατά πώς δέν έστάθηκεν άξια
να θρέψη μια δυνατή φιλολογία, έτσι δέ θα σταθή
ποτές άξια να θρέψη και μια δυνατή μουσική (ή
τέχνη πού μετά τὰ γράμματα έχει τή στενότερη
σέση με τή γλώσσα), κ' όπως ή φιλολογία μας
τότε μόνο άντρώθηκε όταν ξεφυγε από τὰ πνιχτικά
βρόχια της καθαρίβουσας, έτσι κ' ή μουσική μας
τότε μόνο θα φταση σε κάποιο ύψος όταν άκολου-
θήση τό μεγάλο δρόμο της αλήθειας πού μας έδειξε
ο ποιητής του «Ταξίδιου» και πετάξη με τὰ φτερά
τὰ μεγάλα πού χάρισε της Ρωμισούνης ο ποιητής
του «Δωδεκάλογου τόν Γύφτου».

Άθήνα Θεριστής 1908

ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ

Βιέννα, πού είτανε ο μεγαλύτερος Κλάδος. Κατά-
τησε με τόν καιρό να διπλασιαστή ή άξια τω με-
τοχών της Άμπελακιώτικης Έταιρίας.

Λύσανε μ' αυτόν τόν τρόπο μεγάλο οικονομικό
πρόβλημα χρόους πριν ξεφυτρώση σε πιο προχωρη-
μένους τόπους, — μια φούχτα Άμπελακιώτες! Τί-
τοια σταθηκε ή δύναμη του Ρωμιού όταν τόβαζε
στο νου του να μεγαλουργήση.

Επέσανε και τ' Άμπελακία και ρηνωθήκανε
λίγους χρόνους πριν την Έπανάσταση. Πρώτος κί-
τιος φαίνεται να είτανε ο Άλξς, δεύτερος ο Άγγλι-
κός ο συναγωνισμός, τρίτος και μεγαλύτερος, ή δι-
χόνοια άναμεταξύ τους, πού ξέσπασε τέλος και τους
χώρισε σε δυό φατρίες. Μ' άλλους λόγους, ή πολι-
τική τους άσυστασία άφάνισε τους καρπούς της έμ-
πορικής τους μεγαλοφυίας.

Άς ρωτήσουμε τώρα. Πώς γίνεται, ή ίδια ή
φυλή πού τόσο ταχτικά και δίκια και συστηματικά
όργάνιζε κ' έφάρμοζε τέτοιους φωτισμένους έμπορι-
κούς νόμους πού μας έβγαζε και τότες κι άργότε-
ρα, κι ως τὰ σήμερα ακόμα μας βγαζει, μάλιστα
σε ξένους τόπους, διξασμένα παραδείγματα έμπορι-
κής μεγαλοπραγμωσύνης, — πώς έτυχε και δέν κα-
τόρθωσε, μήτε στα πολεμικά της κινήματα, μήτε

στην έθνική της πολιτική, μήτε σ' αυτή την κοι-
νοτική της πολιτική να κολουθή τους ίδιους κανό-
νες, συνέργεια, δικαιοσύνη, άγρυπνη προσοχή κ' ι-
νέργεια, θυσία, άφοσίωση; Πώς τυχαίνει ως τὰ ση-
μερα να βλέπουμε τόσο καλά κυβερνημένα έμπορικά
Καταστήματα, και τόσο ίλιενα κυβερνημένη πα-
τρίδα;

Θα μας έλεγαν ίσως πώς οι Έμπόροι λόγου χά-
ρη των Έλληνικών Άπεικιών είναι κάτι πιο άν-
θρωπισμένοι από τους άλλους. Μα οι άκούραστοι κ'
οι μεθοδικοί εκείνοι δουλευτάδες των Άμπελακιών
είταν άνθρωποι της ίδιας ζήμης και της ίδιας άνα-
θρεψής καθώς οι πολεμικοί κ' οι πολιτικοί άρχηγοί
όλοτρόγυρά τους.

Άλλοι θα μας άπολογιόντανε πώς έμεις πάντα
βγήκαμε καλά έμπόροι, ποτές όμως φρόνιμοι πολι-
τικοί, έπειδή τό φυσικό μας γυρεύει μάλλον εύτυχι-
σμένο νεικοκεοί παρά εύτυχημένη πατρίδα. Κι αυ-
τός μισός λόγος μας φαίνεται, έπειδή ή φιλοπατρία
του Έλληνα έγινε παροιμία.

Τρίτος πάλε θα μας ξεγύσσε πώς του λείπει
του Ρωμιού ή πειθαρχία. Να όμως πού την έδειξε
την πειθαρχία στ' Άμπελακία, να πού τή δείχνει
και στα σημερά τὰ μεγάλα τὰ Καταστήματα.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΒΡΑΔΙΑΣ
ΤΟΥ ΣΥΘΕΤΗ ΜΑΝΩΛΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ

- 1) Πρωτοβάσμα και διπλόφυγγα (σε έφτα φωνές) για δύο πιάνο.
- 2) α) Νυχτιάτικο) για πιάνο
- β) Σα μενουέτο)
- 3) Τραγούδια
 - α) Πατινάδα (Καλομοίρης)
 - β) Τραγουδάκι (Μαλακάσης)
 - γ) Στην άνεμη καρφωμένα (Μαλακάσης).
- 4) Ρωμαίικη σουίτα για μεγάλη όρχήστρα, αφιερωμένη του μεγάλου Δασκάλου της Ρωμιούσης Ψυχάρη (βόλεμα για δύο πιάνο από το συθέτη).

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ : Από τὰ παραμύθια της γριάς.

- » ΔΕΥΤΕΡΟ : Σάν παιχνίδι και σά να-νούρισμα.
- » ΤΡΙΤΟ : Από τὸν Έρωτόκριτο και τὴν Αρετούσα.

«Νόχτες πολλές τὸς πόρους τὸς σὸ παραθύρι λέει κι ὄρες σποῦν ὄντας μιλῶν κι ὄρες σποῦντας κλάει,

- » ΤΕΤΑΡΤΟ : Σά χορὲς και σά χωρατὸ.
- » ΠΕΜΤΟ : Τὸ Παλάτι (Ποίηση Παλαμᾶ και Ψυχάρη).

- 5) Πατινάδα για πιάνο.
Ο πύργος της Αθώρητης (Μαλακάσης)
- 6) Τραγούδια
 - β) Ἡ λάμια (Κ. Παλαμᾶς).
 - γ) Οἱ δύο διαλαλητάδες (Μ. Καλομοίρης).
- 7) Τρεῖς μπαλάντες με πιάνο
 - α) Από τις «orientales» τοῦ V. Hugo.
 - β) «Κι ἀπ' τῶν παθῶν τὴ θέληση πάντα θά βγαίνει Ἔχου πνοή, παράνο, σὺν ἀπὸ λύρα».
(Κ. Παλαμᾶς—Πατριδᾶς).

γ) Κίση' ὁ Χάρος κ' ἔφτασε σὸ ἄτι καβαλάρης
Μαῖρες είναι, μαῖρα φρεῖ, μαῖρα είναι ἔλλογό του,
μαῖρα λουλούδια πέφτουνε τριγύρω ἀπ' τὸ πῆστρο του.
(Δημοτικὸ τραγοῖδι).

- 8) Τραγούδια
 - α) Μολιβδιώτισσα) (Α. Πάλλη)
 - β) Ρουμειδιώτισσα)

“Ο ΝΟΥΜΑΣ”

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ
ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Για τὴν Ἀθήνα Δρ. 8.— Για τὴς Ἐπαρχίες Δρ. 7
Για τὸ Ἐξωτερικὸ Φρ. χρ. 10.

Για τὴς Ἐπαρχίες δεχόμεστε και τρέμνες (2 Δρ. τὴν τρι-
μήνια) συντρομῆς.

Κανένας δὲ γράφεται συντρομητής ἢ δὲ στείλει μπροστὰ
τὴ συντρομῆ του.

10 λεπτὰ τὸ φύλλο λεπτὰ 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κδόκια (Σύνταγμα, Ὁμόνοια, Ἐθν. Τράπεζα Ἰπ. Οικονομικῶν, Σταθμὸς Τροχιό-
δρομου (Ἀκαδημία), Βουλῆ, Σταθμὸς ὑπογείου Σιδη-
ρόδρομου (Ὁμόνοια), στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἐστίας» Γ. Κολάρου και Σακέτου (ἀντίκρυ στὴ Βουλῆ).

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Μίλα τὴ γλώσσα σου!—“Ὅλα προσωπικά.—
“Ὁ σεμνότυφος τύπος.—“Ἡ μουσικὴ βρα-
διά.

Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ πήγε τὴν περασμένη βδομάδα στὴν Πά-
τρα για τὰ «ἐγκαίνια» τῆς καινούριας Ἐκκλησίας τ' Ἁγίου
Ἀντρέα. Ἐκεῖ κοντὴ στοὺς ἄλλους παρουσιάστηκαν μπροστὰ
του και οἱ πρόεδροι τῶ συντεχνιῶν. Ὁ Βασιλιάς ρώτησε
ἐναντὶ ἀπὸ δαύτους ποιανὴς συνεισφοράς πρόεδρος είναι, και
κεῖνος τοῦ ἀπάντησε: τῶν πατριωτῶν, Μεγαλειότατε.

— Τι θά πῆ τῶν πατριωτῶν; ρωτᾶει ὁ βασιλιάς.
— Νά, πῶς νὰ σὰς τὸ πῶ, μουρμούρισε αὐτός, τῶν
μακαλάηδων.

— Ἔτσι μπράβο, τοῦ λέει ὁ βασιλιάς. Μίλα τὴ γλώσσα
σου.

Και ἔακολούθησε κατόπι ἡ κουβέντα.
Ἐκείνη τὴ στιγμή ὁ βασιλιάς μας μίλησε σὺν ἀληθινὸς
βασιλιάς τῆς Ρωμιούσης, κ' ἔφερε τὸ λόγο του αὐτὸς νὰ
τὸν ἀκούσουν ἐκεῖνοι ποὺ ἀδρασαν τὴν καθαρεύουσα και τὴν
κάθησαν ἐπίσημη γλώσσα τοῦ οὐφοριασμένου τοῦ Κράτους.

Ο ΒΟΚΟΓΟΠΟΥΛΟΣ εἶτανε ὁ ὑπουργὸς ποὺ κάθε μέ-
ρα ταχτικά τρία χρόνια τὴν οἱ φημεριδεξίμας τονὲ βρίζανε
για ἄθροιστο ἀρχαρχήριστο, ρευσετολόγο, ἀσυνείδητο και
τὰ τέτλια. Μόλις ὅμως διαδόθηκε πὸς ἀποφάσισε νὰ παραι-
τηθεῖ μονάχως αὐτὸς ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους ὑπουργούς, εἶ-
δαμε τὸ θάμα ν' ἀνεβάξεται ἀπὸ τὴς ἴδιες τὴς φημεριδῆς
στὰ μεσοῦρνα, νὰ παινιέται κολακευτικώτατα, και νὰ χα-
ρακτηρίζεται ὡς ὁ μόνος ἔχων ἑκέρριον χαρακτήρα και
μεγαλόφρονα συνείδησινα.

Τί ἔχει γίνεῖ λοιπόν ;
Οἱ φημεριδῆς μ' αὐτὰ και μ' αὐτὰ θέλουνε νὰ τὸν πει-
σουνε ἀληθινὰ νὰ παραιτηθεῖ, ἐλπίζοντας πὸς τὴν παραιτη-
σὴ του θ' ἀκολουθήσει γενικὴ μεταρρύθμιση τοῦ ὑπουργείου
κ' ἔτσι θά μπαλωθεῖνε κανένα χαρτοφυλάκιο ὀρισμένα πρό-
σωπα ποὺ ὑποστηρίζονται ἀπὸ τὴς φημεριδῆς μας για ὀ-
ρισμένα προσωπικά συμφέροντα.
“Ὅλα λοιπόν προσωπικά σὲ τοῦτο τὸ βασίλειο και τί-
ποτ' ἄλλο.

Ἡ ΣΑΛΩΜΗ τοῦ Ὁσκάρ Ουάιλντ, τὸ δυνατό δραματά-
κι τὸ μεταφρασμένο στὴ δημοτικὴ μας ἀπὸ τὸ συνεργάτη
μας Ν. Περιώτη, κατηγορήθηκε ἀνήθικο και λίγο ἐλειψῆ
νὰ ἐμποδιστεῖ τὸ παίξιμό του σὸ θέατρο τοῦ Συντάγματος.
Τὸ κατηγορήσαν οἱ γνωστὴς φημεριδῆς τῆς ρουτίνας με
ἀρχηγὸ τὴς «Ἀστῆραι» τοῦ Πάπ.
Φαίνεται πὸς ἡ καθαρειστικὴ ψυχὴ, ἔχει ὄλες τὴς
μούχλες πᾶνου τῆς και τὴς πρόληψες για ὄλες τὴς ἐκδήλω-
σεσ τῆς κοινωνικῆς ζωῆς.

Τὸ θέατρο τὸ θέλουνε φόδιο και σεμνότυφο καθὼς θέ-
λουνε και τὴ γλώσσα, και καθὼς σημάδι ζωῆς τοὺς ἔαφνίσει,
τοὺς τρομάζει, και τοὺς ἀναγκάζει νὰ φωνάζουν για τὸν
κίντυνο ποὺ πλάκωσε στὴν κοινωνία μας.

Ἐμεῖς κι ἄλλοτες εἶπαμε τὴ γνώμη μας, πὸς θεωροῦ-
μα ὀλαδὴ ἀνήθικα ἔργα κείνα ποὺ δὲν ἔχουν τέχνη και
ἀλήθεια μέσα τους, κείνα ποὺ εἶναι φόδια ἀπὸ σπαρτάρισμα
ζωῆς.

Μὰ ἡ «Σαλώμη», εἶναι ἔργο ἀπὸ τὰ πῶς δυνατὰ τῆς
παγκόσμιας φιλολογίας, κ' ἔπραξε ἐδῶ πέρα νὰ βρεθοῦν οἱ
στενοκέφαλοι νὰ τὸ χτυπήσουν για ἀνήθικο.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΥΜΕ σ' ἄλλη σελίδα τὸ πρόγραμμα τῆς
μουσικῆς βραδιάς (νὰ ἐπιτέλους ποὺ μπορούμε νὰ μπου-
με ρωμαίικα τὸ «κονταῖρτο» και τὴν «εσπερίδα») ποὺ θά
δώσει τὴν ἄλλη Τετάρτη στὴ σάλα τοῦ Ὁδείου ὁ μουσικο-
συθέτης κ. Μανώλης Καλομοίρης, κατῆχητής τῆς μουσικῆς
σὸ Χάρκοβο τῆς Ρουσίας. Μὲ τὸ πρόγραμμά του ὁ κ. Κα-
λομοίρης και μετὰ «Ἄλγα λόγια» του ποὺ δημοσιεύουμε
σὲ τοῦτο τὸ φύλλο, μᾶς φανερώνει τὸν ἀληθινὸ ἔρρο τῆς
ἐθνικῆς μουσικῆς. Τίποτ' ἄλλο εἶ θά γράψουμε. Καὶ τὸ πρό-
γραμμά του και τὰ «Ἄλγα λόγια» του, μιλῶνε ἀκριετὰ και
θαροῦμε πὸς δὲτι παραπάνου γράψουμε μετὶ δὲ ἔαχει κα-
μιά σημασία. Τοῦτο μοναχὰ σημειώνουμε, πὸς στὴ ἄμου-
σικὴ βραδιά θά τραγουδήσει και ἡ γλυκύφωνη κ. Σοφία
Γεννάδη και θά παίξει πιάνο και ἡ κ. Καλομοίρη, διπλω-
ματοῦχα τοῦ πιάνου τοῦ κονσερβατοῦρ τῆς Βιέννης και ἀ-
δερφετῆς κ. Ἀλεξάντρας Παπαρσκού, ποὺ κι αὐτὴ βρι-
σκεται ἀπὸ μέρες στὴν πόλη μας.

Η ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ,
εἶναι ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ για τὸ λαὸ και δέχε-
ται καταθέσεις ἀπὸ μιὰ δραχμὴ κι ἄπάνω.
Σοῦ πλερώνει τόκο 4 1/2 % και σοῦ δίνει
πίσω τὰ χρήματά σου ὀποτε θελήσεις εἶτε δια-
εἶτε μέρος ἀπ' αὐτά.

“Ὅστε πέφτει κι αὐτὸς ὁ λόγος, κι ἀντικρίζουμε τὴν
τέταρτη-ξήγηση, τὰ συνηθισμένα δηλαδὴ ξαναμα-
σημάτα τῆς σκλαβιάς και τῆς κακῆς ἀνατροφῆς
ποὺ μᾶς ἔδωσε! Ὅριστε ὅμως οἱ Βουργάροι ποὺ εἶ-
ταν κι αὐτοὶ σκλάβοι, ὡς τόσο και κυβερνοῦνε και
κυβερνοῦνται καλλίτερα! Πέφτει λοιπόν κι ὁ τέ-
ταρτος ὁ λόγος, κι ἄλλη ξήγηση δὲ μᾶς μνήσκει
παρὰ μιὰ, και καθαυτὸ ψυχολογικὴ.

Εἶπαμε στὴν ἀρχὴ κάπου πὸς ὁ Ρωμιὸς εἶναι
μάταιος. Ἐδῶ τὸ βρίζουμε ἀνάγκη νὰ ποσώσουμε
τὸν ὀρισμὸ και νὰ ποῖμε, μάταιος, ζουλιάρης, φι-
λόπρωτος, μυιγιόγγιχτος. Συστατικά ποὺ ποτὲς δὲ
θά τὸν πολυπειράζουμε σὸ ἐμπόριο. Μπορεῖ μάλιστα
και νὰ τὸν ὀφελήσουμε. Ὅμως στὰ κοινὰ δὲ χωροῦ-
νε παρόμοιες ἀδυναμίες. Για λόγους ποὺ δὲν εἶναι
τῆς ὄρας νὰναλυθεῖνε, γίνονται: στὴν πολιτικὴ ἐ-
λαττώματα, κακίες ἀπὸ τὴς χειρότερες κι ἀπὸ τὴς
πῶ ὀλέθριες.

Τάχουμε αὐτὰ βίβαια κ' οἱ ἄλλοι οἱ λαοί. Μὰ
φαίνεται πὸς σ' ἔμας τὰ φίλιψε ἡ μοῖρα μας μιὰ
δόση παραπάνω, ἀλλιῶς δὲν ξηγιέται γιατί δὲν εἶ-
πικρατεῖ και στὰ κοινὰ μας ὁ ὀρθὸς ὁ νοῦς, ποὺ γνω-
ρίζουμε τόσο καλά νὰ τὸν ἐφαρμόζουμε σ' ἀτομικά
μας συμφέροντα.

§ 3
Ναυτιλία.

Ἄρβειν ἐδῶ μιὰ στιγμή ὁ ὀδηγὸς μας τὴς κοι-
νότητες τῆς Στεριάς, και περνᾶει στὴς νησιώτικες
μετὰ ναυτικά μεγαλεῖα τους, ποὺ και βέβαια τοὺς
ταιριάζει ἔχωση περιγραφή, ἀφοῦ ἀπ' ἐκεῖ βγήκα-
νε οἱ λαμπρότεροι ἥρωισμοὶ τῆς νῆας ζωῆς. Κατόπι
πάλε ξανάρχεται στὴ Στεριά. Δὲν τοῦ χαλοῦμε τὴ
σειρά του, ἀφοῦ τίποτες δὲν κερδίζουμε ἀλλάζοντάς
τηνα. Μὲ χαρὰ μας μάλιστα ἐρχόμεστε τὸ γληγο-
ρώτερο σ' αὐτὸ τὸ στοιχεῖο τῆς ἐθνικῆς ἐνέργειας,
τὸ εὐγενικὸ και τὸ δοξασιμένο. Καὶ τὸ λέμε ἐπι-
τηδῆς εὐγενικὸ, ἐπειδὴ οἱ νησιῶτες εἶδειξαν τὰ πῶ
ἀρχοντικά προσόντα τῆς Ρωμαίικης φυλῆς, λεθεν-
τιά, θυσία, ἀπέραντη ἀρεβιά, ἀπὸ τὴν πρώτη πρῶ-
τη στιγμή ποὺ παρουσιάστηκαν σὸ θέατρο τοῦ Σα-
ναγενηνοῦ.

Ἐχανε ὅμως και καλλίτερες εὐκαιρίες για νὰ
πολιτικίζονται οἱ θαλασσινοὶ μας. Ὀλεμερις κι ὀλο-
χρονίς μέσα σὸν κόσμο βρισκόντανε. Ὀλεμερις ἀ-
κούγανε και βλέπανε και μαθαίνανε. Τοὺς χαμογέ-

λασε κ' ἡ τύχη, και θησαυρίσανε πλούτη σημαν-
τικά τοὺς καιροὺς ἐκεῖνους. Ἐχει νὰ κἀνη κι αὐτό. Οἱ
δύστυχοι οἱ στεριανοὶ τίποτα καλὰ δὲν τὰ ξέρανε
στὰ βουὰ τους. Ἀπὸ μιὰ και μονάχη πηγή τρα-
βοῦσαν αὐτοὶ, ἀπὸ τὴν πηγὴ τοῦ τυραννισμένου
τους τόπου.

Ἐχουμε λοιπὸ νησιώτικες και παραθαλασσινῆς
Κοινοτήτες, Ἰθρα, Σπέτσες, Ψαρά, Κάσο, Θήρα,
Γαλαξείδι, Κρανίδι. Ἀπ' αὐτὰ θάγγίζουμε μερικὴς
τὴν ὄρα. Στὸ μεταξύ ἄς κοιταξοῦμε λίγο τὰ ἱ-
στορικά τῆς Ρωμαίικῆς τῆς ναυτικῆς. Ἀκούγοντας
και διαβαζοντας τὰ ἔργα τῆς σὸν Ἐθνικὸ Σηκωμό,
σὰ νὰ μισοξενῶμε τὰ παλιὰ τῆς, κ' ἔτσι σὰ νὰ
μας φίνεται πὸς ἄχαρνα ξεφύτρωσε ἡ θαλασσινὴ
αὐτὴ δύναμη και μᾶς γλύτωσε. Ἀπ' ὀσα ὀμως δη-
γηθήκαμε παραπάνω φανερώνεται πόσο γερὰ βασιτί-
καμε πάντα αὐτὴ ἡ δύναμη, πρῶτα πρῶτα με ἀπλό,
ἀκέραιο και ἀνοδήγητο ὀλικὸ, καθὼς λόγος χάρη
εσοῦς θαλασσοπολέμους Ἀιπᾶνου και Τσεσμέ, ποὺ
πολεμοῦσαν οἱ ναῦτες μας με πλερωμὴ σὸν τοὺς
ἀρματωλοὺς, και κατόπι με σάμπως πῶ ταχτικὸ
ὀργανισμό, καθὼς φανερώθηκε σὸ καταδρομικά ἱ-
κεῖνα κινήματα τοῦ Μητρομάρα και τοῦ Ἀμπρου
Κατζῶνη. Τὸ ξετύλιγμα λοιπόν τοῦ ναυτικῆς μας

Ο ΤΡΙΤΟΣ ΣΚΟΠΕΛΟΣ

Ο κ. Γρ. Ξερόπουλος σ' ένα από τα σοφά και χαριτωμένα βδομαδιατικά γραμματάκια του που ως Παιδων γράφει στη «Διάπλαση των Φαίδων» συμβουλεύει ταπονήρευτα παιδιά, σάν πονετικός τάχα πατέρας, να ποφεύγουν τους δυο γλωσσικούς σκοπέλους (τή γλώσσα δηλ. του Μισοιωτή και τή γλώσσα «του δ'χλου, τής άγοράς και του χωριού») και ν' άρμενίζονε στη γαλήνια γλωσσική θάλασσα που άρμενίζει τώρα τελευταία με τόση επιτυχία και ή άφεντιά του.

Ο κ. Ξερόπουλος — κι άς μ'ήν του κακοφανεί — είναι δικολάβος, δεινός δικολάβος, τόσο δεινός, που λίγο άκόμα και θά με τραβούσε και μένα με τ'ό μέρος του, ά δέν τόν ήξερα. Φαντασθήτε τώρα τ'ά φτωχά τ'ά παιδιά τί ξεγέλασμα έχουνε να πάθουν! Τους τ'ό συμβουλεύει ο κ. Ξερόπουλος («Αυτή είναι ή συμβουλή μου». «Κ' εγώ αυτό κάμνω») και τους τ'ό συμβουλεύει μέσο τής «Διάπλασης», τής άγαπημένης «Διαπλάσεως» μας, με τ'ά μικρά της μυστικά και τ'ά ξεσπαθώματά της και τ'ά δημοψηφίσματά της και τ'άλλα χυδαία πενταρολογήματά της!... Λοιπόν έτσι πρέπει και να γίνει. Ο κ. Χατζιδάκης «σοφός γλωσσολόγος». Ο Ψυχάρης, ο Παλαμάς και οί άλλοι που δουλεύουν πλάι τους, υπερβολικοί, σχολαστικοί, άκαλαίστητοι καίχημα φορά γελοίοι και άνόητοι. Και φρόνιμοι και σοβαροί και με γούστο, μονάχα ο κ. Ξερόπουλος και ο κ. Δελμούζος, που τώρα τελευταία (άφεριμ! άφεριμ!) βάλθηκε κι αυτός να αναπτύξει επί τ'ό «παιδαγωγικώτερον» στήν «Ακρόπολη» σε σειρά άρθρα τις γλωσσικές ιδέες του κ. Ξερόπουλου.

Κόπος χαμένος να συζητάει κανείς σοβαρά με τόν κ. Ξερόπουλο, δια μάλιστα ξέρει γιατί σήμερα γράφει έτσι και γιατί πρόπερσι έγραφε αλλιώςτεκα στο «Νουμά», εύχαριστώντας μάλιστα, σε κάπιο άρθρο του, και τόν Ταγκόπουλο που του διόρθωνε τ'ά γλωσσικά του λάδια. Κενο μονάχα που πρέπει να μολογήσω είναι πως μ'ας πολεμάει παληκαρία ο κ. Ξερόπουλος και δέ μοιάζει, αλοίμονο, με μερικούς δικούς μας που άπαντώντας στα χυδαιολογήματά του (γιατί χυδαιολόγημα καθαρό είναι ή τάχα κριτική του στα «Παναθήναια» για τ'ά «Ρόδα και Μήλα» του Ψυχάρη) φορούνε

στο χείλυ τελέστηκε περίπου καθώς τ'ό στεριανό, που κι αυτό, καθώς είδαμε, πρώτα πρώτα έβγαζε μιστωτούς πολεμιστάδες, και κατόπι κάπως όργανισμένα κινήματα, όσο κι αν ήταν άκόμα άσυστατα κι άσκοπα. Μ'άλλους λόγους προγυμναζότανε τ'ό Έθνος στεριάς και πελάγου τ'ό ίδιο. Οί θαλασσινοί ως τόσο είχανε τ'ό δέκατο όγδοο αιώνα κι άλλο πλεονέκτημα που δέν τ'ό χαιρόντανε τ'ά βουνήσια τ'άδέρφια τους, — τή ρούσικη δηλαδή προστασία. Πλεονέκτημα που τους τ'ό παραχώρησε ή Ρουσία για τους έμπορικούς λόγους που ζηγίγαμε παραπάνω. Μέσα σε κάθε Συθήκη με τήν Τουρκία έβαζε ο Μοσκοβίτης κι ένα άρθρο για τους έμπορους «τους έξαρτάμενους από τή Ρουσία», με που αλήθεια τ'ό Ρούσικο τ'ό έμπόριο έξερτιότανε από δαύτους. Του κάκου τους καλόπιανε ή Τουρκία και τους έταζε τήν ίδια και μεγαλύτερη προστασία. Αυτό άνεβάζανε πάντα στα πλοία τους τή ρούσικη τή σημαία. Όχι βέβαια από φιλορουμεισμό, παρά επειδή τους σύφερνε κι αύτουούς. Σωστή πολιτική με σωστά αποτελέσματα. Κι όμως δέν πολιτεύτηκε με τέτοια φρονιμάδα όλο τ'ό Έθνος.

πουντραρισμένη περούκα και πιάνουνε, σε μισοχρονιάτικο ίππότες, να χορέψουνε μενούετο με άρκοϋδες.

Ο κ. Ξερόπουλος μ'ας χτυπάει γερά και μ'ας άξίζουν οί κλωτσιές που μ'ας δίνει. Γιατί έμεις με τή νερόβραστη και σαχλή και ραγιαδική πολιτική μας ξαναγκάσαμε έναν τόσο άκακο κ' εύγενικό κ' επιφυλακτικό άθροπάκο να κλωτσιάει σε μούλαρι. Έμεις. Και νά, ο τρίτος σκοπέλος που χτυπάει πάνω του και καρβοτσακίζεται τ'ό ζήτημά μας. Ο τρίτος σκοπέλος είμαστε μες οί ίδιοι, που αν πολιτευόμαστε με παληκαρία, με συστηματικά, με όξω και με πέρα από τόν έναντ'ό μας, ο κ. Ξερόπουλος θάχε λουφάξει από καιρό και τ'ά παιδιά τής «Διάπλασης» σήμερα δέ θάκούγανε τις γλωσσικές θεωρίες του με θά διασκεδάσανε με τους χωρατάδες του και τ'ά δηγήματά του.

Νά, κ' ένας εύκολος τρόπος να τόν ξεφύγουμε (ά βρίσκουμε πως πρέπει να τόν ξεφύγουμε) τόν τρίτο σκοπέλο. Πολλοί άναγνώστες τής «Διάπλασης» είναι δημοικιστάδες: τ'ό ξέρουμε πολύ καλά αυτό: τ'ό μολογάει κι ο ίδιος ο κ. Ξερόπουλος («Αυπούμαι παρά πολύ να βλέπω παιδιά τής Διαπλάσεως φανατισμένα δια τ'ό ένα μέρος ή δια τ'ό άλλο. Προχθές έπεσε στα χέρια μου μια έπιστολή φίλου μας έντελως μαλλιαρή»). Λοιπόν τ'ά παιδιά αυτά να γυρίσουν πίσω τή «Διάπλαση», και να δηλώσουν με ένα εύγενικό γραμματάκι τους στον κ. Παπαδόπουλο για ποιό λόγο δέ θέλουν πιά να τήν παίρνουν. Τ'ό ξέρουμε, σε μερικούς κούφιο δόντι κατάντησε ή «Διαπλάση», με τ'ά κούφια δόντια πρέπει να τ'ά βγάξει κανείς κι άς πονέσει. Λίγη παληκαρία χρειάζεται. Τ'ό ίδιο να γίνει και με τ'ά «Παναθήναια». Γράφουν τίποτα άδιάντροπο (σάν τήν τελευταία χυδαιολογική του κ. Ξερόπουλου) κατά τής Δημοτικής; «Κύριε Μιχαηλίδη, με μ'ας ξαναστείλετε τ'ό φύλλο, κι άς έχουμε πλερώσει και τή συντρομή» σ'ας τή χαρίζουμε.

Και θά δ'ήτε άμέσως τ'ό αποτέλεσμα. Ο κ. Παπαδόπουλος τής «Διάπλασης» είναι πολύ καλός έμπορος. Πιά να κερδίσει έναν καινούριο συντρομητή, μεταχειρίζεται τόσα πρόστυχα μέσα που και μανάβης θά ντροπέτουνε να τ'ά μεταχειριστεί. Έμπορος καλός είναι κι ο κ. Μιχαηλίδης. Ο κ. Ζητουνιάτης του τρέχει και γυρίζει νύχτα μέρα, όπου υπάρχουνε Ρωμιοί,

Είχανε λοιπόν όλη τήν έμπορική συγκοινωνία στα χέρια τους οί δικ'όι μας. Τί παράξενο κ' σωρευθήκανε τόσα πλούτη στις στέρνες τής Γ'όδας! Βοηθήσανε κ' οί πολέμοι του Ναπολέοντα με τους άποκλεισμούς του, κ' έτσι τ'ά ρωμαίικα τ'ά καρδιά όργωνανε άπ' άκρη σ' άκρη τις θάλασσες. Κάποτες χτυπούσανε και τ'ά πειρατικά που έβραζαν τότες στη βορεινή Άφρική. Κέρδος κι αυτό, επειδή τους γύμναζε. Τέλος, έγκαν οί ίδιοι τους πειρατικά δοκιμάσματα, καθώς με λύπη μας είδαμε, ζητώντας να βλάψουνε τήν Τούρκικη ναυτιλία.

Μας φέρνει ιδ'ό κάμπαιους αριθμούς ο ιστορικός, άβέβαιος όμως κι άναπόδειχτος, τής ναυτικής μας στατιστικής των καιρών εκείνων. Δουλειά του αυτή, και δέν άνακατευόμαστε. Εκεί που θά νακατευόμαμε με τ'ό δικ'ό μας είναι όταν καμαρώνει τή φιλοτιμία πουδειξαν οί θαλασσινοί μας βραγίζοντας τ'ά πλοία τους με όνόματα τής κλασσικής ιστορίας. Ωραία κι αυτό βέβαια, κ' εύγενικό. Άκούστε όμως με τί τρόπο τους παινεύει τους φιλότιμους νησιώτες. Συναρμολογούσανε, λείει, τόν παλιό τόν Έλληνισμό με τόν καινούριο, όχι όμως τόν Έλλη-

«έχων δύο πήρας» — τή μετ'ό γιομάτη με Δημοτική και τήν άλλη γιομάτη με Καθαρεύουσα. Θέλεις μ'ήλον έπαρε, θέλεις κωδώνιν. Κ' έτσι φαρεύονται καινούριοι συντρομητάδες.

Συλλογισθήτε λοιπόν: «Αν αυτοί οί κύριοι που τόσο άγωνίζονται και ιδρώνουνε να κερδίσουν έναν καινούριο συντρομητή, αν αυτοί οί κύριοι χάσουν ξαφνικά πέντε δέκα μαζί από τους παλιούς τους, δέ θά βάλουν άμέσως χαλινάρι στη γλώσσα του κ. Ξερόπουλου;

Μιλάμε σοβαρά, πολύ σοβαρά κ' έχετε ύποχρέωση να τ'άκούσετε τ'ά λόγια μας, ά νεώθετε τί θά πεί άγώνας κι ά θέλετε να δουλέψετε σοβαρά. Άλλιώςτεκα άφίστε τήν Ίδέα σε κείνους που ξέρουνε να τή διαφεντέβουνε με παληκαρία και με θυσιές. Γιατί ο άγώνας μας, τέτ'ό χρειάζεται. Άνηφορικός ο δρόμος του Άγώνα μας και γιομάτος άγκάδια. Ο άλλος ο δρόμος, που μ'ας δείχνουν οί κ.κ. Ξερόπουλος και Δελμούζος, είναι στρωμένος με δημοσιογραφικές ρεκλάμες, με εύκολα χειροκροτήματα, με μεγάλο ξόδεμα τ'ό βιβλίου σας, καμιά φορά και με έδρες Πανεπιστημιακές. «Αν τ'ά όργεψτε τ'ά τέτ'α, όρίστε! Ο κ. Ξερόπουλος κι ο κ. Δελμούζος είναι έτοιμοι να σ'ας δώσουν τ'ό χέρι και ή «Ακρόπολη» προθυμότατη να σ'ας άνακηρύξει μεγάλους άντρες και φιλολογικούς παιδαγωγούς, άναπνεύσαντας εις τήν Γερμανία τ'ά νεωτέρως (!!!) Ίδέας».

M—M—A.

ΚΑΙΝΟΥΡΙΟ ΒΙΒΛΙΟ

Σε λίγες μέρες ο γνωστός και άξιος συνεργάτης του «Νουμά» φίλος μας κ. Ήλ. Στυρός μας παρουσιάζει σπουδαία φιλολογική και παιδαγωγική έργασία. Τ'ό χρυσό και άξέτιμητο βιβλίο του Πλουταρχου απερί παιδων άγωγής θά τ'άπολαψουμε σε μια όμορφη και πιστή μετάφραση. Η έργασία του κ. Στυρού θά πιάσει μεγάλο τόπο στη φιλολογική μας ζωή. Ένας πρόλογος και ένα άφιέρωμ στα παιδιά τ'ό δημοτικ'ό σχολειών είναι άρχή τής μεγάλης άξίας του βιβλίου τούτου, που έλπίζουμε πως κάθε φαμελιά θά φροντίσει να τ'άγοράσει και έτσι ο μεγάλος παιδαγωγός των αρχαίων χρόνων μας θά μπει με νίκη ζωή, με νέους πόθους, με κάθε σχολειό, σε κάθε πλουσιόσπιτο και σε κάθε καλύβα.

νισμό του καιρού τους, παρά τόν κατόπι, εκείνονε δηλαδή που μες ήθε σάν πεθάνανε! Θέλοντες να π'ή τής σημερινής Ελλάδας τόν Έλληνισμό. Τ'ό πως ο Έλληνισμός του καιρού τους είτανε πιο μεγάλος και πιο λαμπρός από τ'ό σημερινό, δέ μοιάζει να τ'ό παραδέχεται ιδ'ό π'ερα, επειδή του χαλνάζει τις δασκαλικές θεωρίες του, που για χάρη τους κ'εγαντάει να π'ερασταίνη τους ήρώους μας είδος μισούς Έλληνες, αν όχι και βάρβαρους, π'ερί να στεγνώτη καλά καλά τ'ό μελάνι που μες ζουγράφιζε τ'ά εύγενικά τους φρονήματα.

Σε τέτοιες άντιλογίες κι άλογίες ξεπέφτει ζητώντας και καλά να μες πείση πως σήμερα κι όχι σ' εκείνους τους χρόνους βρίσκουμε τόν άληθινό τόν Έλληνισμό. Ο ίδιος ο ιστορικός που μόλις μερικές σελίδες πίσω μες έλεγε, γράφοντας για τ'ό Σουλιάτικο δράμα του Ζέλογου, «Θυσία καταπληκτική, ήν ούδέποτε θέλουτιν έννοήσαι αί παρούσαι έννευσόμενα γενεά! !»

Με τέτοια θλιβερά και συνάμα γελοία μπορούσαμε να βρούμε τόσα πολλά, που καλλίτερα να μείνουμε κοντά στους θαλασσινούς μας.

(άκολουθεί)

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

(ΥΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΥΝΙΚΟΙ)

Τὸ λέω ξανά —μπορεῖ αὐτὴ ἡ σκέψη νὰ μὴν προβάλλῃ μὲ τόση καθαρότητα στοὺς κυνικούς· ἐνῶ ὅμως βεβηλόνουν μὲ τόσο ζῆλο τὴ ζωὴ, ὅπου μποροῦν, ἀναγκάζουν τὸν παρατηρητὴ νὰ παραδεχτῆ ἄθελα πὼς τὶς αἰσχροτήτες τοὺς δὲν πρέπει νὰ τὶς ρίξῃ μόνο στὴ φιληδονία, τοὺς, μὰ καὶ στὴν πρόθεση νὰ διαφθεῖρουν πᾶν ὅ,τι μποροῦν.

Ἡθοκριτὴς δὲν εἶμαι. Ἄν αὐτὰ τὰ ἔργα ἦσαν ὁμιλίαι χυδαίων καὶ ἀρρωστημένου πνεύματος, ὅλ' ἡ σαπίλα αὐτὴ κ' ἡ βρώμα ἂν περιορίζονταν στοὺς κύκλους τῶν μπουρζουάδων, θὰ τὴν ἔπερνα μονάχα ὡς τὴν πορεία τῆς αὐτοκαταστροφῆς μὲς σ' ἕνα στρώμα πού ἡ ζωὴ δὲν τὸ χρειάζεται καὶ εἶν' ἐχτρός της.

Μὰ ὁ χείμαρρος τῆς βάνουσης παραλυσίας, μιὰ ἀνταρσία μανιακῶν, μπορεῖ νὰ παρασύρῃ καὶ τὸ πῶς ἀκριβὲς κειμήλιο τῆς ζωῆς — ἕνα μέρος ἀπ' τὴ νιότη πού τραβᾷ πρὸς τὶς κορφές τοῦ πνεύματος, βλασταίνοντας τὸ ἔδαφος του, ἀπὸ τὰ βῆθη τοῦ λαοῦ.

Γι' αὐτὸ πρέπει κανένας νὰναλάβῃ τὸ δυσᾶρστο ἔργο νὰ φωτίσῃ, ὅσο ἡ δύναμή των φτάνει, ἐκείνη τὴν πορεία τῆς ἀποσύνθεσης τοῦ ἀνθρώπου, πού οἱ κόλακες τῆς δίνουν τὸνομα «ψυχολογία τῆς σύγχρονης πολιτισμένης κοινωνίας».

Κάποτε ὁ κυνικός διαλαλεῖ ἀνθρώπα :

— Γυρεύω πνευματικὴ ἁρμονία, τελειότητα...

Φυσικά, λέει ψέμματα, ὡς τόσο βρίσκει ἀνθρώπους πού τοῦ δίνουν πίστη. Εἶναι δὲ τόσο ὠραῖο νὰ ὀνειροπόλῃ κανεὶς πνευματικὴ ἁρμονία.

Μὰ κάτω ἀπὸ τὴν ἐτικέττα τοῦ ἀτομικισμοῦ προσφέρεται πάντα ὁ ἴδιος, περισσότερο ἢ λιγότερο ἐπιδέξια κομμένους κοινωνικὸς κυνισμὸς.

Ἄς φανταστοῦμε ἕναν ἁρμονικὸ ἀνθρώπο ὡς ἕνα ὄν, πού ὅλες οἱ γερῆς πνευματικῆς καὶ σωματικῆς του ιδιότητες ἀναπτύσσονται ἁρμονικὰ δίχως νάντι-κροῦνται ἀναμεταξύ τους.

Μπορεῖ νὰ υπάρξῃ τέτιος ἀνθρώπος μὲς τὶς συνθήκες τῆς μάχης γιὰ τὸ χορτασμό; Ἡ ἀνάπτυξη τοῦ κάθε «Ἐγὼ» περιορίζεται ἀναγκαστικὰ ἀπὸ τὸ ζόδεμα ὅλων τῶν δυνάμεων γιὰ τὸ κέρδος καὶ τὴ διατήρηση τῆς ιδιοκτησίας.

Στὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν ἀκεραιότητα τῆς ιδιοκτησίας τὸ «ἔγῳ» θὰ στενευτῇ μονάχα, μπορεῖ μονάχα νὰσχολλητῆι στὸ νὰ σφιζέται πολέμικους δόλους, νὰ ταπεινῶν τὴν ὑπερηφάνειά του ἀντὶ νὰ τὴν ὑψώσῃ, νὰ παραδίνεται στὴν ἀπληστία, στὴν κακία ἀντὶ νὰ τρέξῃ στὴν ἐλευθερία!

Γιὰ νὰ πιτύχῃ ἀκόμα καὶ μικρῆς ἀνέσεις, ὀφείλει ὁ ἀνθρώπος νὰ κἀν ἀτιμίες μεγάλες καὶ μοναχὰ στὴν ἀτιμία φτάνει στὴν τελειότητα.

Οἱ κυνικοὶ τόσο μωροὶ δὲν εἶναι, ξέρουν πὼς ὁ ἀνθρώπος μὲ τοὺς σημερινούς ὄρους τοῦ πολέμου ὅλων ἐναντίον ὅλων κομματιάζεται, τὸ θέλει ἢ δὲν τὸ θέλει.

Ξέρουν πὼς ἁρμονία πνευματικὴ εἶν' ἀδύνατη καὶ πὼς ἡ προσπάθεια νὰ μαρρωθῇ τὸ «Ἐγὼ» σ' ἕνα σύνολο ἁρμονικὸ εἶν' ἀπραγματοποίητη — ὁ ἀνθρώπος δὲν ἔχει γι' αὐτὸ οὔτε καιρὸ οὔτε τόπο.

Ὡς τόσο κράζουν, καλοῦν, σπρώχνουν πρὸς αὐτὸ τὸ δρόμο — εἶν' ἀκριβῶς ἕνα πολέμικὸ μέσο ἐναντίον τοῦ ἀναπόφευκτου.

— Ἐκεῖ εἶν' ἡ ἐλευθερία! λέν καὶ δείχνουν σ' ἕνα μέρος κοντινὰ τους. Συγχίζοντας μ' αὐτὸ τὸν

τρόπο τοὺς ἀνθρώπους, μπορεῖ ἴσως νὰ πληθύνουν τὸν ἀριθμὸ τους.

Ἡ ἐλευθερία εἶναι πάντα μπρὸς καὶ πάντα — μακριά!

Ὁ ἀληθινὸς ἀτομικισμὸς εἶναι στὸ μέλλον, πῶς ἀπ' τὸ σοσιαλισμὸ. Γιὰ τὸ σημερινὸ ἀνθρώπο εἶν' ἀφραστός καὶ τοῦ ταιριάζει ὅσο καὶ στὸν καμπούρη τᾶρματα τοῦ ἵπποτη.

Ὅχι: «ἔγῳ» μὰ «ἐμείν» — αὐτὴ εἶν' ἡ ἀρχὴ τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου. Ὅσο ἀκόμα θὰ ὑπάρξῃ ἕνα «δικὸ μου», τὸ «ἔγῳ» δὲ θὰ γλυτώσῃ ὅσο δὲν ἀντλήσῃ ἀπ' τὸ λαὸ τὴ δύναμη πού τοῦ χρειάζεται γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ φωνάξῃ σ' ὅλο τὸν κόσμο.

— Εἶσαι δικός μου!

Τότε τέλος θάνατελῇ στὸν ἀνθρώπο τὸ αἶσθημα νὰ γίνῃ ἡ ἐνσάρκωση ὅλου τοῦ πλοῦτου, ὅλης τῆς ὁμορφίας τοῦ κόσμου, ὅλης τῆς πείρας τῆς ἀνθρωπότητας καὶ —ἀντάξιος πνευματικὰ ὅλων τῶν ἀδερφῶν του.

Ἐνα ἄτομο ἁρμονικὸ εἶναι δυνατὸ τότε μονάχα, ὅταν οἱ ἥρωες χαθοῦν κ' ὑπάρξῃ τὸ πλῆθος, ὅταν προβάλλουν ἀνθρώποι πού τὸ ἐνώνει τοὺς αἰσθημα τοῦ σεβασμοῦ ἀναμεταξύ τους.

Αὐτὸ τὸ αἶσθημα θὰ γεννηθῇ ἀπὸ τὴν ἀνάμνηση τῆς μεγάλης συναθροιστικῆς ἐργασίας, πού ἔφερε σὲ τέλος ὁ λαὸς στὸ περασμένο μὲ τὸ σκοπὸ τοῦ ξαναγεννημοῦ του· αὐτὸ τὸ αἶσθημα θὰ δυναμώσῃ μὲ τὴ συνείδηση τῆς ἐνιαίας πείρας τοῦ καθενὸς καὶ τῆς ὁλότητος καθὼς καὶ τῆς ἀλληλεγγύης τῶν ἔργων πού ἀρμόζουν σ' ὅλους καὶ στὸν κάθε ἕναν.

Ἄλλὰ μὲ τὸν καιρὸ αὐτὸ τὸ αἶσθημα τοῦ σεβασμοῦ ἀνθρώπου σὲ ἀνθρώπο θάλλαξῃ σὲ θρησκεία. Γιὰ τὴ θρησκεία τῆς ἀνθρωπότητας πρέπει νὰ εἶναι ἡ ὑπέροχη καὶ τραγικὴ ἱστορία τῶν ἔργων καὶ τῶν πόνων τῆς στὸ μακρὸ, μεγελοπίβολον ἀγῶνα γιὰ τὴν ἐλευθερία τοῦ πνεύματος καὶ τὴν κυριαρχία τῶν δυνάμεων τῆς φύσης.

ΜΑΞΙΜ ΓΚΟΡΚΗΣ

(Μετάφραση Πέτρου Βασιλικῆ)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΕ ΦΙΛΟ

Κολέ μου Ἰζίονα,

Τώρα πού μὰς γράφεις, πὼς εἶσαι ἀπὸ τοὺς φίλους μου κάπως σὲ ἀποκαλύπτω κρίμα μόνο πού γιὰ τὸ βιβλίον μου ἔγραψες στὸ «Νουμά» εἶσι καὶ ὄχι κάποιος ἄλλος γιὰ νὰ μὰς εἰπῆ ἔτσι πῶς ἀμερόληπτα καὶ μὲ λεπτομέρεια τὴ γνώμη του· καὶ ὅμως πολὺ εὐχαριστήθηκα, πού δίνεις στὸ τελευταῖο μέρος τῆς βιβλιοκρισίας σου ἀφορμὴ νὰ γράψω δυὸ λόγια γιὰ τοὺς προλόγους καί, ἀφοῦ τὸ ἀπαιτεῖς, καὶ τὴ γνώμη μου γιὰ τὴν ποιήσή μου: βλέπεις, πὼς διόλου δὲ διστάζω, μήτε πού περιμένω νὰ ἐκδοθοῦν τὰ «Μωσαϊκά» μου... γιὰτὶ, ποῖος ξέρει, ἂν θὰ ζήσουμε.

Λοιπὸν ἐμπιστεύθηκα σὲ δυὸ τόσο ἐκλεχτὰ πρόσωπα τὰ τραγοῦδια μου, στὸν κ. Νιρβάνα καὶ τὸν κ. Λεμπέγκ, πρῶτο: ἐπειδὴ μ' ἀρέσει ἔτσι ἰδῶ στὸ νησάκι μου ἀπομονωμένος, νὰ μὲ συστήσουνε στὸν κόσμο τὸ μεγάλο, τέτοιου ἀνθρώπου, πού τονὲ γνωρίζουνε τόσο λεπτὰ καὶ τόσο ἀριστοκρατικὰ μὰ... καὶ δίχως σχολές, καὶ χολές, κόμματα γλωσσικά... δίχως τελείες· νὰ ἔτσι πού εἶμαι, σὰ σαστιμένο χωριατόπουλο, ἀβγαλτος, δὲν τολμῶ νὰ παρουσιαστῶ μονάχος μου, εἶμαι διστακτικός. — Δεύτερο, ἐπειδὴ ἐσηγηθήσαμε στὴν Πατριδα μας, τὴ νέαν Ἑλλάδα, νὰ κρίνουμε, σὰν προκατειλημμένοι, τὸν καθέναν ὄχι μὲ τὰ μάτια τῆς ἴδιας μας ψυχῆς, παρὰ μὲ τῶν ἄλλων, καὶ μάλιστα, σὰν αὐτοὶ βρισκονται σὲ κάποιο ἀνώτερο ἐπίπεδο, πολὺ μ' ἀρέσει

νὰ δίνω τὰ βιβλία μου στὸ κοινὸ μὲ κάποια πεποι-
θηση, πού θὰν τοῦ δώσουνε τὰ πρόσωπα ἐκεῖνα τοῦ
προλόγου· γιὰτὶ ἡ πεποίθηση, ξέρουμε, εἶναι ἕνας
ἀέρας, ἔστω καὶ τεχνητός, πού τὸν ἀναπνέει ὁ κεν
τόφθαλμος ἀντικρινός σου, ὡς πού νὰ σὲ σιωπῶσει,
χειραγωγημένος, νὰ πάρῃ τὸν ἀληθινὸ, τὸ φυσικώ-
τερο, νὰ σὲ πλησιάζει ὡς ἐκεῖ πού στέκεις, στὸν
κῆπο σου, ὅπου μάταια θὰ σ' ἐξύγωνα, θαρρώντας
πὼς ἐκεῖ σιμά σου, θάναπνεύσῃ κάποιες βαρεῖες μυ-
ρωδιές, ναρκωτικῶν λουλουδιῶν... ἴσως ἀνατολίτι-
κων. Δὲν εἶδατε ὅλοι σας, τί ἔγραψε γιὰ τὰ «Τρα-
γοῦδια τῆς Ἀκρογιαλίας» στὴν κρίση του ὁ Ἐρ-
μονας πέρου; πὼς ἔκρινε τὰ τραγοῦδια μου, μάλι-
στα χωρὶς νὰ μὲ πολυδιαβάσει, ἀφοῦ ἔγραψε καὶ
παραξενευότανε, γιὰτὶ νὰ ἔρχομαι ὁλότρεξ ἀπὸ τὴ
θάλασσα, καὶ γιὰτὶ νὰ μὴ γράψω τραγοῦδια σι-
εριανὰ, ἐνῶ εἶχα καμμιά πενηνταρὶκὰ δημοσιεύσει ὅλο
στέριανα στὰ φύλλα τοῦ «Νουμά», ὅπως ἐσὺ τὸ γρά-
φεις, ἔξῃ χρόνι; μάλιστα εἶχα σκοπὸ, στὸν Ἐρμονα,
νὰ εἰπῶ νὰ προλογίσῃς στὸ β'. τόμο μου, μὰ, σὰν
δὲ μὰς διαβάσει; Ἰστέρις ἀπὸ τὰ τόσα, δὲ μου
ἐχρησιζότανε, νὰ ξεπλύνῃ τὰ ἀμαρτήματα ἐτοῦτα,
ἕνας τεχνοκρίτης ξένος, μὰ πού μὰς ἀγαπάει περισ-
σότερο, ἀφοῦ μὰς μελετᾷ, μὰς προσέχει, μὰς ἀγα-
πάει — καὶ αὐτὸ εἶναι πού μὰς προσέχει, — ὅπως ὁ πο-
λύτιμος φίλος, ὁ κ. Λεμπέγκ; Πιστεύω ἀρκετὰ,
καλὲ μου Ἰζίονα, νὰ σοῦ ἐξηγήθηκα καὶ τὸ νομίζω
περιττὸ νὰ σοῦ εἰπῶ περισσότερα...

Τώρα ἂς ἔρθω στὸ ἄλλο, πού μου ζητεῖς: ἐποῖά
ἰδέα εἶχε ὁ Περγιαλίτης γιὰ τὴν ποιήσή του καὶ τὰ
ποιήματά του; σὰ θέλετε νὰ μάθετε, θὰ τὸ γράψω,
χωρὶς προλόγους, ἀπλά, καὶ σύντομα... ὅπως τὰ
τραγοῦδια μου.

Στὸ νησάκι πού ζῶ κρέμονται στὴν ἀγάπη δυὸ
τριῶν ἀγαπημένων μου καὶ τοῦ σπιτιοῦ μου τὴ
στοργή· ὁ θεὸς δὲ μούδοκε παιδάκι, καὶ ἡ γυναί-
κούλα μου μὲ νοιάζεται σὰν παιδί της· τὸ νησί μου
παντοτινὰ καὶ αὐτὸ σὰ μεγάλος ἀδερφός καὶ πατέ-
ρας καὶ μάννα, μὲ λικνίζει καθημερινὰ καὶ μαγευ-
τικὸ μὲ σαγηνεύει τόσο, πού καὶ μὲς ἡμέρας ἀπο-
χωρισμὸς τοῦ μου κοστίζει παρκαπολὺ τίποτα στὸν
κόσμο δὲν ἀγάπησα ἀπὸ τὸ σπιτάκι μου, γιὰτὶ
ἐχτίστηκε καὶ θεμελιώθηκε σὲ τέτοιο μέρος, καὶ τί-
ποτα ἀπὸ τὸ νησάκι μου πλιότερα γιὰτὶ μου κρα-
τεῖ στᾶκρογιαλία τοῦ τῆς ψυχῆς μου τὸ ἄλλο κα-
λυδάκι, τὸ κορμί τοῦ ἑαυτοῦ μου, καὶ τὰ πρόσωπα
μου τὰ τρισαγαπημένα, ὅσα ζοῦνε καὶ ὅσα ἐπέρα-
σαν... Κ' ἔτσι, θαρρῶ, ἡ ποιήσή μου εἶναι, ὅπως
τὸ λέν καὶ τὸ αἰσθάνομαι, μελωδική, γλυκιὰ, γιὰτὶ
βγαίνει μεσ' ἀπὸ τὴν ἀτομικὴ ἐκείνη πηγὴ, πού δί-
χως νὰ εἶναι μακριὰ ἀπὸ τὴ θάλασσα, ἔχει τὴ
Μάννα της κάπου, λίγο πῶς ψηλότερα, στὸ γλαυκὸ
βουνάκι ὅπου μόνο ἕνας πού θάνέβαινε, σὲ τόσες λί-
γες στιγμές, μπορεῖ καὶ νὰ μὴν πιεῖ, μὰ κ' ἂν πιεῖ
ποτὲς δὲ θὰ συλλογιστεῖ νὰ ξαναπέσει γιὰ τὸ νεράκι
της, ἀφοῦ τὸ βρίσκει τόσο χαμηλά, στὸν ἀκρογιαλινοῦ
του περίπατο, μήτε γιὰ τὸν ὀρίζοντα, γιὰτὶ τὸ νη-
σάκι μου δείχνει μὲ τὰ κάλλη του πού τὸ περιτρι-
γυρίζουνε κάτι πῶς μαγευτικὸ, πῶς ἀπλότερο, ση-
μαντικότερο καὶ πού τοῦ κάκου θὰν τὸ ζητήσῃ κα-
νεὶς στὰ οὐρανοθέμελα καὶ στὰ αἰθέρια χρώματα,
στὰ μακρινά...

Κ' ἔτσι τὰ ποιήματά μου καὶ ἡ ποιήσή μου,
μπορεῖ νὰ εἰπῶ εἶναι μόνο ὑπηρετικὰ τοῦ κάποιου
διψασμένου διχθάτη, διψασμένου ἀπὸ τὸ θεῖο πιστὶ
τῆς νησιώτικης ἀγάπης καὶ τῆς ἀτομικῆς στοργῆς
στὸ κάθε ὠραῖο καὶ ἰδανικὸ, ὅσο καὶ νὰ μὴ φωνά-
ζουμε, ἀλύπητα ξεσχίζονται τὰ κυριασμένα ἀπὸ φω-
νὲς καὶ λέξεις αὐτὰ τῶν ἀρρωστημένων ἢ κουρα-
σμένων πῶς τὸρα ψυχῶν τῆς τωρινῆς μας γενεᾶς,

*) Ἡ ἀρχὴ τοῦ σὲ 296 φύλλο.

που μόνο με τῆς πηγῆς ἐκείνης, πού προεῖπα, ἴσως δροσοβολιστοῦνε τὸ ἄσυχο, καθρό, καὶ ἀπαλόφωνο νεράκι, πού ἔτσι ἐκείθε κατεβαίνει ὡς, στὸ δρόμο τους. Κ' ἡ ποίησή μου πάντα πρόθυμη βρυσούλα μοιράζει τὸ καλὸ τῆς τὸ νεράκι: «ὅποιος διψᾷ ἐξ ἔρθε καὶ ἐξ πιεῖ...»

Σπέτσες 26-5-08.

Με πολλή ἀγάπη

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ

ΥΑΚΙΝΘΟΙ

Τῶν πράσινων περιβολίων τὸ μονοπάτι πῆρα ἀκινήτους μοσκομύριστους νὰ μάσω ἕνα σωρὸ καὶ νὰ τοὺς χύσω κατὰ γίς—ὃ μάσπηρη πλημμύρα— σὴ λουλουδιὰ ἀγάπη μας κρεβάτι τρυφερό.

Καὶ τῆς βαρεῖς τῆς μυρουδιάς τὸ μεθυσαμένο ἀγέρι, πού ἀπ' τὴν ψυχὴ τῶ λουλουδιῶν σὰ σύννεφο ἀνεβαίνει, ἀπάνω στὰ φτερούγια του τοὺς πόθους μας θὰ φέρει σὲ κάποια πλάση γαλανή, ξανθὴ, φωτολουμένη.

ΜΕΛΙΚΕΡΤΗΣ

Ο ΞΕΝΟΣ ΤΥΠΟΣ

Σ' ἕνα ἀπὸ τὰ τελευταῖα φύλλα τοῦ «Monde Hellenique» δημοσιεύθηκε μεταφρασμένο ἀπὸ τὰ Ἰσπανικά, σημαντικό κῆθρο τοῦ γνωστοῦ Ἰσπανοῦ συγγραφέα κ. E. Gomez Carrillo, γιὰ τὸν ποιητὴ μας Κωστῆ Παλαμᾶ, πρωτοδημοσιευμένο σὲ μιὰ ἑγκριτὴ φημερίδα τῆς Μαδρίτης.

Ὁ κ. E. Gomez Carrillo παίρνοντας ἀφορμὴ ἀπὸ τὴ γαλλικὴ ἐκδόση τοῦ «Θάνατου τοῦ Παλληκαριοῦ» κατὰ μετάφραση τοῦ κ. Jean d' Arbos, ξετάζει τὸ ἔργον τοῦ Παλαμᾶ γενικά, λέγοντας πὼς τοῦ ἀξιζει ὁ ἔπαινος καὶ ὁ θαυμασμός.

Τὸ «Θάνατο τοῦ Παλληκαριοῦ», τότε χαρακτηρίζει «θαυμαστὸ ἀριστούργημα» καὶ τὸν ποιητὴ του σάν ἕνα πνεῦμα συγγενικὸ τοῦ Γκαίτε. «Με τὴ γαλλῆν του, λέει, με τὴ μεγαλοπρέπεια τοῦ ἰδεαλισμοῦ σου, με τὴν ἀγύπη του στὸ σύβολο, με τὴ λυρική του εἰδωλολατρεία, ὁ ρωμῖος συγγραφέας θυμίζει τὸ μεγάλο ποιητὴ τῆς Γερμανίας».

Καὶ τελειώνει.

«Τὸ μόνο πράγμα ἴσως πού θὰ δώσῃ στοὺς ἀντίθετους τοῦ Πχλαμᾶ ἐπιχείρημα κατὰ τοῦ ἀπόλυτου νατσιοναλισμοῦ του, εἶναι ἡ γλώσσα του. Ἀπ' ὅλους τοὺς τρόπους τῆς ἑκφρασης πού γνωρίζουμε, μπορεῖ νὰ πῆ κανεὶς ἀληθινά, πὼς ὑπάρχει ἕνας, ὁ κλασσικός, πού φκίνεται περιφρονημένος, ἀν καὶ αὐτὸς ὁ τρόπος εἶναι κείνος πού κρατεῖ τὴν παράδοση τοῦ Σοφοκλή καὶ τοῦ Πίνταρου. Μὰ ὁ ἴδιος ὁ ποιητὴς ἀπαντᾷ σ' αὐτό, πὼς προτιμῶντας τὴ γλώσσα τοῦ λαοῦ, τὴ γλώσσα τῶ μαλλιαρῶν περιορίζεται στὴν ἀρχαία ἰδέα καὶ ἀκολουθεῖ τὸ παράδειγμα τῶν ἐνδοξῶν προγόνων του πού καὶ αὐτοὶ μεταχειρίστηκαν τὴ λαϊκὴ λαλιά».

ΚΑΚΟΝ ΤΟ ΓΗΡΑΣ...

Στὸ τελευταῖο «Κράτος» τοῦ κ. Τζαβέλλα (5 Ἰουνίου 908, σελ. 1) ὁ κ. Σ. I. Βουτυράς, καυτηριάζοντας τὸ Βασιλιά πού σύστησε στὴν Πάτρα στὸν Πρόεδρο τῶν μακάληδων πὼς πρέπει νὰ μιλάει τὴ γλώσσα του, τελειώνει τὸ ἄρθρον του με τὰ ἑξῆς λόγια, πού ἀξίζει μὰ τὴν ἀλήθεια νὰ θανατιστοῦνε μέσα στὸ «Νουμᾶ».

«Ὅτι ἕκαστον τῶν τοπικῶν τούτων ἰδιωμάτων παρήγαγε ποιητικὰ τινα ἀριστουργήματα, ἐν οἷς ὁ μὲν τὸ ὕψος τῆς ἐμπνεύσεως μόλις συγκαλύπτει τὴν πτωχείαν καὶ τὸ ταπεινὸν τοῦ ὀργάνου, οἷα τὰ τοῦ

Χριστοπούλου ἐν τῷ βυζαντινῷ ἰδιώματι, τὰ δημοτικὰ λεγόμενα καὶ τὰ τοῦ Βιλλαρᾶ ἐν τῷ ἡπειρωτικῷ, τὰ τοῦ Κορνάρου καὶ Χορτάτη ἐν τῷ κρητικῷ, τὰ τῶν Σολωμοῦ, Βαλκαρίτου, Τυπάλδου, Ἀσκαράτου ἐν τῷ ἐπτανήσιακῷ, οὐδεὶς βεβαίως ἀρνεῖται, ἀλλὰ τὰ ποιητικὰ ταῦτα ἀριστουργήματα ἀκριβῶς ἐνεκα τοῦ μερικοῦ τῆς γλώσσης ΟΥΔΕΠΟΤΕ(!!!) ἐγένοντο κτήματα τοῦ ὅλου ἑλληνικοῦ ἔθνους, γνωστὰ δὲ ὑπάρχουσι μόνον ἐν ταῖς χώραις, ἐν αἷς ἐγεννήθησαν καὶ εἰς ὀλίγους λογίους: καὶ αὐτοὶ δὲ ὁ θαυμαστικὸς ὕμνος εἰς τὴν ἐλευθερίαν τοῦ Σολωμοῦ μόνον ὡς ἐθνικός ὕμνος ἐγένετο γνωστός εἰς τὸ ὅλον ἔθνος, καὶ μόλις μία ἢ δύο στροφῆς αὐτοῦ ἀπεμνημονεύθησαν, ἐνῶ πολλῶν μετριωτέρων ποιητῶν ποιήματα ἀπεμνημονεύθησαν καὶ ἀπομνημονεύονται ὑπὸ τοῦ λαοῦ δλόκληρα ἐνεκα τῆς γλώσσης. Ὅμοιον τι πάσχουσι καὶ οἱ σήμερον μαλλιαροί, ὧν τινες ἔχουσι πράγματι ἐμπνευσιν ἀξίαν καλλιτέρας τύχης... καὶ γλώσσης. Διότι τὰ ἐν τῷ γλωσσικῷ ἰδιώματι ἢ διαλέκτῳ ποιήματα οὐδέποτε ἐπέδληθησαν εἰς τὴν συνείδησιν οἰουδήποτε ἔθνους. Θυμαζέσθαι ἢ ἐμπνευσιν, ἀλλὰ κατοδικάζεται εἰς ἀφάνειαν, διότι ἡ ἐθνικὴ συνείδησις ἀποκρούει τὴν γλώσσαν».

Ἄφεριμ, τσελεπή!

ΟΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Ὁ συνεργάτης μας Σωτήρης Σκίπης τυπώνει σὲ τόμο στὸ Παρίσι τὰ ποιήματά του (παλιὸς τίτλος γνωστοῦ καὶ λίγους ἄγνωστους) με τὸν τίτλον «Ἡ μεγάλη αἶρα».

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Γ. Ζεῦ. Μιουλῆ. Λάδαμε τὴ συντρομῆ (5. 5. 08 - 5. 5. 09) καὶ σ' εὐχαριστοῦμαι. — κ. Δ. Πρεζ. Τὸ φύλλον στέλνεται ταχικώτατα. Ἄ χάθηκε τώρα στὴν πόστα, γράφετε μας ποιοὶ ἀριθμοὶ σοῦ λείπουν νὰ σοῦ τοὺς ἐνασταίλους.— κ. Σ. Ν. Ρεζ. στὴ Σελονίκη. Θὰ σοῦ γράψω. Κρήματα γιὰ βιβλία μπορεῖς νὰ μᾶς στείλεις με ταχυδρομικὴ ἐπιταγή.— κ. Ν. Παδ. Μυτιλήνη. Λάδαμε τὴ συντρομῆ τοῦ κ. Γιαννρ. καὶ σ' εὐχαριστοῦμαι. Τὰ βιβλία σοῦ τὰ στέλνουμε με συστημένο δέμα.— κ. Παπαν. Feiburg. Τὸ φύλλον στέλνεται ταχικὰ στὴν Κύμη, ὥστε ἐκεῖ νὰ γράψεις. Ἄλλες ἀπὸ τὶς πρώτες δὲ μᾶς στείλανε. — κ. Φ. Ὅπως γράφει ὁ κ. Ξινόπουλος πάει νὰ μᾶς πείσει πὼς σήμερον τὸ νᾶναι ἀντισηχαρικός ἕνας δημοτικιστὴς κατάντησε στὴν Ἀθήνα ἐμπορικὴ ἐπιχείρησι.— κ. Σ. Τρ. Ὅσο ἔλειπε ὁ ἰδιοχτήτης καὶ διευθυντὴς τοῦ «Νουμᾶ» σὲ ταξίδι τὴν ἐκδοσὴν τοῦ φύλλου τὴν ἐφρόντιζε ὁ ἀκριβὸς μας συνεργάτης καὶ φίλος Ρήγας Γκόλφης.

ΣΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ»

τὸ γραφεῖο(δρόμος Ζήνωνος2) πουλιτοῦνται ΜΙΑ ΔΡΑΧΜΗ τ. ἕνα καὶ 1,25 γρ. γρ. γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ, τὰκόλουθα βιβλία τοῦ ΨΥΧΑΡΙΗ «Ἐνεκρο τοῦ Γιαννίρη» — τοῦ ΠΑΛΛΗ «Ἡλιος καὶ Φεγγάρι»—τοῦ ΦΩΤΙΑΔΗ «Τὸ γλωσσικὸ ζήτημα καὶ ἡ Ἐκπαιδευτικὴ μας ἀναγέννησις» — τοῦ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ «Ἱστορία τῆς Ρωμοσύνης», «Μαζώγρα καὶ Βρουκόλακας» καὶ «Ἰστορικὴς Ἱστορίες»—τοῦ Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΑΔΗ «Οἱ σκιὲς μου»—τοῦ ΠΑΝΤΕΛΗ ΧΟΡΝΑ «τὸ Ἀνεχτίμητο» (δράμα)—τοῦ ΠΑΠΑ ΣΤΑΥΡΟΥ «Θρησκεία καὶ Πατρίδα» —τοῦ ΣΤΕΦ. ΡΑΜΑ «Τὰ Πλάτα καὶ τὰ Κινούρια» —τοῦ Γ. ΑΒΑΖΟΥ «Ἡ ματιά» —τοῦ Δ. Η. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ «Ζωντανὸ καὶ πεθαμῆνο» καὶ «Ὁ Ἄσωτος» (δράματα)—τοῦ ΔΟΥΓΟΥ «Δάφνης καὶ Χλόη» (μεταφρ. Βουτιερδῆ)—τοῦ ΕΥΡΥΠΙΔΗ «Ἡ Μήδεια» (μεταφρ. Περγιαλίτης)—τοῦ ΣΟΦΟΚΛΗ «Ὁ Αἴας» (μεταφρ. Ζήσιμου Σιδερῆ). Η ΙΑΙΔΑ μεταφρασμένη ἀπὸ τὸν Ἀλέξ. Πάλλη δρ. 2 καὶ γρ. γρ. 2 1/2 γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ. Ο ΑΘΡΩΠΙΝΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ τῆς κ. Ἀλεξάντρας Παπαμάσκου, χρυσοδομένος, δρ. 1 1/2 καὶ γρ. γρ. 2 γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ. Τοῦ ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ «Ἰαμβοὶ καὶ Ἀνάπαιστοι» — «Τρισύγενη» — «Γράμματα» — «Ἀσάλευτη Ζωή», 6 δρ. ἀντί 12 πού πουλιτοῦνται στὰ βιβλιοπωλεῖα. Γιὰ τὶς ἐπαγγελίε 6,50 καὶ γιὰ τὸ ἑξωτερικὸ 7 γρ. γρ. δίχως ἄλλο ἐξόδο γιὰ τὰ ταχυδρομικά. — Ὁ «δουδεκήμερος τοῦ Γύφτου», 3 δραχμῆς. «Ὁ θάνατος τοῦ Παλληκαριοῦ» δρ. 1. Τοῦ ΙΔΑ «Μαρτύρων καὶ ἡρώων αἶμα.» δρ. 2. Τοῦ Γ. ΜΑΡΚΕΤΗ Ἡλυτολογία (Δρ. 1) — Κριτικὴ τοῦ ἔδουλου λογισμοῦ τοῦ Κάντ (δρ. 1) — Τὸ δατυμολογικὸ ζήτημα στὴν Ἀγγλία (λεπτὰ 50) Τοῦ ΔΕΑΝΤΡΟΥ Κ. ΠΑΛΑΜΑ τὰ «Πρώτα τραγούδια» δρ. 1. Τοῦ ΕΡΜΟΝΑ «τῆς Ζωῆς» δρ. 1. Τοῦ ΒΑ ΓΙΑΝΝΙΔΗ «Γλώσσα καὶ Ζωή» δρ. 2. Τῆς κ. ΕΙΡΗΝΙΔΕ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ «Ἀπὸ τὸν κόσμον τοῦ σκαλοιοῦ» δρ. 1. Τοῦ ΞΕΝΙΤΕΜΕΝΟΥ «Τὸ Μπαμπάκι» δρ. 1. Τοῦ ΨΥΧΑΡΙΗ ὅλα τὰ ἔργα ἀπὸ δρ. 4 ὁ τόμος. Τοῦ Γ ΣΚΑΛΗΡΟΥ «Τὸ κοινωνικὸ μας ζήτημα» δ.0.50. ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ τῆς Βλάμη λεπ. 0,50.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἔντοκοι καταθέσεις. Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δέχεται ἐντόκους καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γράμματα καὶ εἰς χρυσὸν, ἔτσι εἰς ρόγγα καὶ λίρας στερελίναι: ἀποδοτέας ὡρισμένων ποσοστῶν καὶ διαρκείας. Αἱ εἰς χρυσὸν καταθέσεις καὶ οἱ τόκοι αὐτῶν πληροῦνται εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα, εἰς ὃ ἐγένετο ἡ κατάθεσις εἰς χρυσὸν ἢ ἐπιταγῆς ὄψεως (chéque) ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ κατ' ἐπιλογὴν τοῦ ὁμολογιούχου. Τὸ κερφάλιον καὶ οἱ τόκοι τῶν ὁμολογιῶν πληρώνονται ἐν τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι καὶ τῇ αἰτήσει τοῦ καταθέτου ἐν τοῖς ἴσοκαταστήμασι τῆς Τραπεζῆς. Τόκοι τῶν καταθέσεων. 1 1/2 τοῖς 0/0 κατ' ἔτος διὰ καταθέσεις ὁ μην. 2 " " " " " " " " 1 ἐτ. 2 1/2 " " " " " " " " 2 ἐτ. 3 " " " " " " " " 4 ἐτ. 4 " " " " " " " " 5 ἐτ. Αἱ ὁμολογίαι τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται κατ' ἐκλογὴν τοῦ καταθέτου ὀνομαστικῶν ἢ ἀνόνομων.

ΔΑΧΕΙΟΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΥΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΤΟΥ 1908

4	ΜΕΓΑΛΑ ΚΕΡΑΗ ΕΞ	100,000 Δρ.	400,000
4	"	25,000	100,000
4	"	10,000	40,000
12	"	5,000	60,000
20	"	1,000	20,000
1644	"	100	164,400
2312	"	0	115,600
4000	ἐν ὅλῳ κέρδη ἀξίας δραχμῶν.....		900,000

Μέχρι τῆς πρώτης κληρώσεως (2. 10 Ἀπριλίου 1908) νὰ ἐκδοθῶσι μόνον 500,000 τετραδράχμων γραμματίων ὑπ' ἀριθ. 1—300,000. ὅν ον οἱ ἀριθμοὶ ο἗τοι θὰ τεθῶσιν ἐντὸς τῆς κληρώσεως κατὰ τὴν κληρώσιν ταύτην. Κατόπιν θὰ ἐκδοθῶσι μονόδραχμα γραμμάτια ἰσχύοντα διὰ μίαν ἐκ τῶν τριῶν τελευταίων κληρώσεων, ὑπ' ἀριθ. 300,000 ἄχρις 1,000,000, θὰ προστεθῶσι δὲ ἐντὸς τῆς κληρώσεως καὶ οἱ ἀντίστοιχοι ἀριθμοί. Γραμμάτια πωλοῦνται. Εἰς τὰ δημόσια τμησιὰ καὶ λοιπὰς δημοσίας ἀρχάς, εἰς τὰς Τραπεζάς, εἰς τοὺς σταθμάρχας καὶ στασιάρχας τῶν σιδηροδρόμων, τοὺς διαχειριστάς τῶν μονοπωλίων καὶ τὰ πρακτορεῖα τῶν ἐφημερίδων πρὸς δραχμὰς τέσσαρας ἕκαστον, ἰσχύον διὰ τὰς τέσσαρας κληρώσεις καὶ πρὸς δραχμῶν μίαν ἕκαστον γραμματίον, ἰσχύον διὰ μίαν ἐκ τῶν τριῶν τελευταίων κληρώσεων. Διὰ πᾶσαν πληροφορίαν ἢ ζήτησιν γραμματίων ἀπευθυντέον εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ Ἐθνικοῦ Στόλου καὶ τῶν Ἀρχαιοτήτων, ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν εἰς Ἀθήνας. Ἡ πώλησις τῶν γραμματίων ἀρχεῖται ἀπὸ 1/14 Ἰανουαρίου 1908. Ο Διευθύνων τμηματοδότης Γ. Ν. ΚΟΦΙΝΑΣ